

CAPUT TRIGESIMUM SEPTIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Joseph narrat sua somnia; invident ei fratres, eique necem machinantur, sed liberat eum Ruben. *Uñe* vers. 26, suadente Juda Josephum Madianitis, et hi eum Putiphari in Ægypto dividunt.

1. Habitavit autem Jacob in terra Chanaan, in qua pater suus peregrinatus est. 2. Et hæc sunt generationes ejus: Joseph cum sedecim esset annorum, pascebat gregem cum fratribus suis adhuc puer: et erat cum filiis Balæ et Zelphe uxorum patris sui: accusavitque fratres suos apud patrem crimine pessimo. 3. Israel autem diligebat Joseph super omnes filios suos, eo quod in senectute genuisset eum: fecitque ei tunicam polymitam. 4. Videntes autem fratres quod a patre plus cunctis filiis amaretur, oderant eum, nec poterant ei quidquam pacifice loqui. 5. Accidit quoque ut visum somnium referret fratribus suis: quæ causa majoris odii seminarium fuit. 6. Dixitque ad eos: Audite somnium meum quod vidi: 7. Putabam nos ligare manipulos in agro, et quasi consurgere manipulum meum, et stare, vestrosque manipulos circumstantes adorare manipulum meum. 8. Responderunt fratres ejus: Numquid rex noster eris? aut subjiciemur ditioni tuæ? Hæc ergo causa somniorum atque sermonum, invidia et odii fomitem ministravit. 9. Aliud quoque vidit somnium, quod narrans fratribus, ait: Vidi per somnium, quasi solem, et lunam, et stellas undecim adorare me. 10. Quod cum patri suo et fratribus retulisset, increpavit eum pater suus, et dixit: Quid sibi vult hoc somnium quod vidisti; num ego et mater tua et fratres tui adorabimus te super terram? 11. Invidebant ei igitur fratres sui: pater vero rem tacitum considerabat. 12. Cumque fratres illius in pasendis gregibus patris morarentur in Sichem, 13. dixit ad eum Israel: Fratres tui pascent oves in Sichimis: veni, mittam te ad eos. Quo respondente: 14. Præsto sum, ait ei: Vade, et vide si cuncta prospera sint erga fratres tuos, et pecora: et renuntia mihi quid agatur. Missus de valle Hebron, venit in Sichem: 15. invenitque eum vir errantem in agro, et interrogavit quid quæreret. 16. At ille respondit: Fratres meos quæro, indica mihi ubi pascant greges. 17. Dixitque ei vir: Reverserunt de loco isto: audiui autem eos dicentes: Eamus in Dothain. Perrexit ergo Joseph post fratres suos, et invenit eos in Dothain. 18. Qui cum vidissent eum procul, antequam accederet ad eos, cogitaverunt illum occidere; 19. et mutuo loquebantur: Ecce somniator venit: 20. venite, occidamus eum, et mittamus in cisternam veterem; dicemusque: Fera pessima devoravit eum; et tunc apparebit quid illi prosint somnia sua. 21. Audiens autem hoc Ruben, nitebatur liberare eum de manibus eorum, et dicebat: 22. Non interficiatis animam ejus, nec effundatis sanguinem; sed projicite eum in cisternam hanc, quæ est in solitudine, manusque vestras servate innoxias: hoc autem dicebat, volens eripere eum de manibus eorum, et reddere patri suo. 23. Confestim igitur ut pervenit ad fratres suos, nudaverunt eum tunica talari et polymita: 24. miseruntque eum in cisternam veterem, quæ non habebat aquam. 25. Et sedentes ut comederent panem, viderant Ismaelitas viatores venire de Galaad, et camelos eorum portantes aromata, et resinam, et stactem, in Ægyptum. 26. Dixit ergo Judas fratribus suis: Quid nobis prodest si occiderimus fratrem nostrum, et celaverimus sanguinem ipsius? 27. Melius est ut venundetur Ismaelitis; et manus nostræ non polluantur: frater enim et caro nostra est. Acquieverunt fratres sermonibus illius. 28. Et prætereuntibus Madianitis negotiatoribus, extrahentes eum de cisterna, venderunt eum Ismaelitis, viginti argenteis: qui duxerunt eum in Ægyptum. 29. Re-

versusque Ruben ad cisternam, non invenit puerum: 30. et scissis vestibus pergens ad fratres suos, ait: Puer non comparet, et ego quo ibo? 31. Tulerunt autem tunicam ejus, et in sanguine hædi, quem occiderant, tinxerunt: 32. mittentes qui ferrent ad patrem: et dicerent: Hanc invenimus: vide utrum tunica filii tui sit, an non. 33. Quam cum agnovisset pater, ait: Tunica filii mei est, fera pessima comedit eum, bestia devoravit Joseph. 34. Scissisque vestibus, indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore. 35. Congregatis autem cunctis liberis ejus ut leniret dolorem patris, noluit consolationem accipere, sed ait: Descendam ad filium meum lugens in infernum. Et illo perseverante in fletu, 36. Madianitæ venderunt Joseph in Ægypto Putiphari eunucho Pharaonis, magistro militum.

2. HÆ SUNT GENERATIONES EJUS (1). — Jacobi, g. d. Deinceps enarrabo posteros Jacobi, eorum casus, eventa et gesta, maxime Josephi, ut feci Esau cap. precedenti. Hic enim incipit historia Josephi innocentissimi, castissimi et patientissimi. Vide S. Ambrosium, lib. *De Joseph* (2).

JOSEPH CUM SEDECIM ESSET ANNORUM. — Hebræi, Chaldaei, Septuaginta et Josephus habent *septemdecim*, scilicet expleverat Joseph annum 16, et inchoarat 17. Unde Philo: Erat, inquit, circiter 17 annorum. Unde hebr. est: « Joseph erat filius 17 annorum. » Hebr. enim בן *ben*, id est filius, significat inchoationem et quasi ædificationem illius rei, a radice בנה *bona*, id est ædificavit, ut patet *Exodi* ii, 5, g. d. Joseph adhuc ædificabatur a decimo septimo anno, vel agebat decimum septimum annum.

Hæc ergo contigerunt Josepho, paulo post mortem matris Rachelis et nativitatem Benjamin, scilicet eodem, vel sequenti anno, cum Jacob esset annorum 107, puta anno mundi 2216.

Nota: Joseph ab anno hoc 16 ad 30 per integros 13 annos duram et miseram toleravit servitutem; anno vero 30 evectus est ad principatum, in eoque vixit felix et gloriosus, utpote princeps Ægypti, per annos 80, usque ad obitum; obiit enim anno ætatis 110: itaque Joseph expressus fuit typus Christi patientis et resurgentis. Vide S. Chrysostomum, *homil.* 61 et seq., et S. Ambrosium, lib. *De Joseph*: « Discite, inquit Ambrosius, in Abram impigram fidei devotionem; in Isaac sinceram mentis puritatem; in Jacob laborum tolerantiam; in Joseph speculum castitatis: » adde, et patientie et constantie in tolerandis odiis, persecutionibus, calumniis, servitute, carcere, etc.

ADHUC PUER — tum ætate, tum moribus et innocentia.

(1) Versus 1 resumit filium supra xxxv, 27, per capitulum xxxvi *μαρτυριαν* abruptum.

(2) Mirum videtur potest, hanc epigraphen *Jacobi historiam* promittere, quoniam tamen postrema hæc libri pars in *Joseph* potissimum fatis enarrandis versetur. Sed observamus hunc nostri Scriptoris morem fuisse, ut nominis commemorata patris morte, narrationi continuandæ novam epigraphem præmittat, quæ filii, familie jam capitibus, nomen gerat, etiamsi de eo antea jam plura retulisset.

ERAT CUM FILIIS BALÆ ET ZELPHE. — Videtur Jacob divisisse gregem suum in duos, unum dedisse pascentium sex filiis Liæ, alterum commisisse filiis Balæ et Zelphe ancillarum, cum quibus junxit Josephum; quia hi facile patiebantur Josephum sibi preferri, quod filii Liæ non patiebantur. Sicut enim inter Rachel et Liam fuit emulatio, ita et inter eorum filios; putabant enim filii Liæ, mortua præsertim Rachelæ, sibi quasi senioribus, seniore matre, eaque adhuc superstiti, natis primas deberi.

ACCUSAVITQUE. — Ita habent Hebræa, Chaldaea Aquila, Symmachus et Theodotus. Verum Septuaginta in editione Romana habent *καταγγελλον*, id est accusaverunt, scilicet fratres ipsum Josephum; et ita legunt Theodoretus, S. Chrysostomus, Diodorus et Cyrillus. Verum corrigendum est *καταγγελλον*, id est accusavit; sic enim habent Septuaginta in editione Regia, et hoc exigunt Hebræa, ipsaque historia series.

Nota: Joseph, utpote innocens et sanctus, servavit ordinem correptionis fraternæ, quem ipsa ratio naturalis dicit, ut scilicet moneatur secreto proximus de suo peccato, antequam ad superiorem deferatur. Monuit ergo Joseph prius suos fratres; sed, cum monitionem suam ab eis negligi cerneret, delulit eos ad patrem. Ita Abulensis.

FRATRES, — maxime filios Balæ et Zelphe, inquit S. Cyrillus, utpote eum quibus versabatur et pascebat oves.

CRIMINE PESSIMO, — contra naturam, puta de peccato, vel Sodomitico, ut vult Rupertus; vel bestialitatis eum ovibus, quas pascebat, ut vult S. Thomas, Abulensis et Hugo de S. Victore, quod proinde quia pudendum, horrendum et infame, noluit hic Moses nominare; est enim hoc peccatum mutuum, ob sui enormitatem silentio premedum. Hebræa habent דבבא *dibba raan*, id est infamiam malam; unde videtur hoc fratrum Joseph peccatum infandum fuisse, infame et publicum.

Alii, ut Pererius, per crimen pessimum intelligunt rixas et odia mutua: alii intelligunt murmurationem contra patrem, quod Josephum juniorem sibi præferret. Verum hæc non sunt « dibba, » id est infamia, resque infamis, fœda,

Joseph
tridécim
annos
servavit
et 30 do-
minans,
typus
fuit
Christi
patientis
et resur-
gentis.

Quid cri-
mine pes-
simum?

et infanda. Iudaei nonnulli putant quod Joseph solum Ruben accusaverit de suo incestu cum Bala. Verum repugnat id, quod hic dicitur, eum scilicet accusasse, non fratrem, sed fratres, quasi plures eorum accusaverit. Ita Abulensis.

3. ET QUOD IN SENECTUTE GENUISSET EUM. — Hebraice est, eo quod esset filius senectutis, id est, praeditus senili modestia, prudentia et moribus, inquit Theodoretus, Josephus et Burgensis; unde Chaldaeus vertit, quia pater sapiens erat ei. Verum melius magisque genuine vertit Noster, « eo quod in senectute genuisset eum. » Licet enim Jacob, intra secundum septennium servitutis suae genuerit omnes filios, etiam Josephum, uno excepto Benjamin; tamen Josephus omnium erat ultimus et minimus, praeter Benjamin, qui hoc anno decimo sexto Josephi, tantum infans erat unius anni. Joseph ergo vocatur filius senectutis, non absolute, sed respectu ceterorum filiorum Jacob, qui omnes ante Josephum sunt geniti, ita ut illorum respectu Joseph esset filius senectutis, id est, ultima patris generantis aetate, ultimo genitus.

Nolat Philo, lib. De Abraham, parentes solere diligere filios in senectute genitos, praeter aliis filiis, quia tales sunt ultimi parentum fructus, post quos non sperant alios. Secundo, quia tales sunt indices bonae et fortis senectutis parentum. Audi Philonem: « Sero natos, ait, impotentius parentes amant, vel quia diu desideratos, vel quia natura effecta nullam postea sperant prolem, vel quia maxime gaudent se in senectute robustos esse ad generandum. » Adde, quia Joseph similis erat patri, et avo; sicut enim Jacob natus est ex Rebecca sterili, et Isaac ex Sara sterili: sic Joseph prodit ex Rachel sterili, et Jacob sene, inquit Rupertus. Addit Cajetanus, quia per tales, utpote diutius victuros, potest parentum nomen et memoria conservari.

Praeter hanc amoris causam, fuit et alia, eaque praecipua, scilicet vitae morumque innocentia in Josepho. Ita S. Chrysostomus, homil. 61. Porro ad hanc physice non parum adjuvit senilis tum aetas, tum amor patris. Senes enim quia frigidi sunt, maturi, sapientes, casti, compositi, hinc tales generant, aequae ad educant filios. Exemplum clarum est in illustri familia Antia (quae deinde Frangipani est dicta), quae ab antiquo originem et nomen accepit. Antius enim ejus parens et conditor ita r'neupatus est, quod a matre ant, id est vetula, genus esset. Haec enim familia in lucem edidit S. Paulinum Nolae Episcopum, S. Benedictum, S. Scholasticum, S. Placidum, Severinum Boetium, S. Sylviam, S. Gregorium Magnum, S. Thomam Aquinatem, aliosque plurimos castitate, sapientia omnique virtute conspicuos, uti ex Panvino docet Franciscus Zazzera tract. De Familia Antia: qui tamen addit nonnullos censere, Antios origine et nomine esse Graecos, dicitque quasi Antioch, id est invictos. Longe clarius

exemplum est in B. Virgine: Deus enim congrue disposuit, ut ipsa a parentibus senibus et sanctis Anna et Joachim naseretur et educaretur, quia ipsam destinabat humilitatis primiceriam, virginitatis jubar, sapientiae et sanctitatis solem effulcere, ac supra Angelos, Cherubim et Seraphim evehere.

FECITQUE EI TUNICAM POLYMITAM. — Hebraice פסמיס passim, id est, ex frustis et licis diversi coloris variegatam. Ita Septuaginta. Sicut enim תרמס; est trilix, sive trium liciorum vestis, ita תרמסות; est multilix, sive multorum liciorum vestis. Aquila vertit, talarum; Symmachus, manicatam (1).

Symbolice, haec tunica polymita est variegatura virtutum, inquit Rupertus. « Merito ergo variam tunicam fecit ei, quod significaret eum diversarum virtutum amictu fratris preferendum, » ait S. Ambrosius; et, ut ait Philo, lib. De Joseph, seu de viro civili et politico, haec toga polymita est multiformis prudentia principis. Princeps enim, qualis evasit Joseph, debet esse polymitus, quia alius debet esse in pace, alius in bello, alius cum hostibus, alius cum amicis, etc., adeoque debet esse πολυτροπος, qualem fuisse Ulyssen canit Homerus, qui scilicet pro ratione rerum et personarum, in omnes formas et figuras se vertere et versare possit.

S. Gregorius vero, lib. I Moral. cap. ultimo, qui cum Aquila tunicam hanc talarum accipit: Talaris, inquit, tunica est perseverantia, quae ad talos, id est ad terminum vitae, protenditur.

Nola hic: Causa odii et invidiae fratrum contra Joseph, fuit primo, quod Joseph plus diligeretur a patre; secundo, quod eos apud patrem accusasset de crimine; tertio, somnia Josephi; quarto, tunica ejus polymita assidue oculis fratrum ferrens. Fuit enim haec tunica dolor oculorum fratris, quae Josepho et patri cura stetit. Nam haec eum expoliarent fratres, mortem ei meli-nati sunt, tandemque eum vendiderunt Ismaelitis.

Discant hoc exemplo parentes, filios aequaliter amare, vestire, educare, suaque dona et bona aequaliter, quoad fieri potest, parti, ne, si unum alteri preferant, hic fiat pusillanimitas, ille superbiat, itaque perpetuam inter eos invidiam; et rixas, ac consequenter sibi perpetuum dolorem et tristitiam concilient. Solent enim fratrum et amicum odia esse acerbissima, cujus rei causam dat Aristoteles, lib. VII Politic. cap. viii, tum quod omnis mutatio fiat ex contrario in contrarium, ideoque summus amor in summum odium convertatur; tum quod injuria a fratre, vel amico illata, videatur esse acerbior: a quibus enim beneficium sibi deberi existimant, ab eisdem non

(1) Schroederus, in Commentar. de vestitu mulier. Hebraeor., p. 245, putat, Josephi tunicam vocari פסמיס ideo, quod timos, vel segmenta quedam, inferiori ora, furtis et aperturae circa collum, et extremitati manicularum, haberet adsecta.

Polymita
licis va-
riegata
pra
udentia et
virtu-
tium.

Quatuor
causae in-
vidiae
fratrum
in Jose-
phum.

FR
signifi-
cat etia
curam

solum eo privari, sed insuper se laedi sentiunt, idque acerbum ducunt homines. Audi S. Ambrosium, lib. De Joseph, cap. ii: « Plus acquiritur filio, cui fratrum amor acquiritur. Haec praeclearior munificentia patrum, haec ditior hereditas filiorum. Jungat liberos aequalis gratia, quos junxit aequalis natura. Lucrum pietas nescit pecunie, in quo pietatis dispendium est. Quid miraris si propter fundum aut domum orientur inter fratres jurgia, quando propter tunicam inter Jacob sancti filios exarsit invidia? » Excusat tamen Jacobum, « quod illum plus amabat, in quo majora virtutum insignia praevidebat, ut non tam filium pater praetulisse videatur, quam propheta mysterium; meritoque variam tunicam fecit ei, quod significaret eum diversarum virtutum amictu fratris preferendum. »

4. ODERANT EUM. — Est hic locus moralis illustris de invidia. Unde nota hic invidiae conditiones et remedia. Primo, invidia similis est ophthalmio, quae rebus valde splendidis et lucentibus offenditur et laeditur; sic enim invidia aliorum bonis, virtute et gloria acerbatur et tabescit. Unde Aristoteles rogatus, « quid esset invidia, » respondit: « Est antagonista fortunatorum. » Secundo, quanto magis crescit virtus et gloria, tanto crescit et invidia. Unde Themistocles, cum esset adolescens, dicebat et dolebat se nullum adhuc praeclearum faeinus fecisse: Quia, inquit, nemo adhuc mihi invidet. Tertio, invidia neminem laedit nisi seipsam. Sicut enim rubigo ferrum, sic invidia invidum conficit et consumit; et sicut vipera dicitur matris ventrem rodere et rumpere, ut nascatur, ita invidia invidi mentem rodit et rumpit. Unde Horatius:

Invidia Sicili non invenere tyranni
Tormentum majus.

Vis ideam et formam invidiae? Apte Ovidius, lib. II Metamorph., invidiam ita depingit:

Pallor in ore solet, maciesque in corpore toto,
Nasquam recta aetas; livent rubigine dentes.
Pectus felle vireat; lingua est sulfassa veneno.
Risus aebet, nisi quem visis fecere dolores:
Nec fractur somno, vigilantiis excita curis:
Sed videt ingratus, fatibescitque videndo
Successus hominum, carpitque et capitur una;
Suppliciumque suum est.

Hinc Anacharsis dixit invidiam esse serram animae; et Socrates, esse ulcus animae. Hinc et Evagoras censuit invidos esse infeliciores aliis hominibus, eisque duplo magis miseris esse: eo quod alii tantum propriis malis cruciantur, invidi vero insuper alienis bonis torquentur. Quarto, invidia plerumque clariorum et feliciorum facit eum, cui invidet: ita fratres Josephi per invidiam eum vendendo, fuerunt causa cur in Aegypto exaltaretur. Quinto, S. Gregorius, lib. V Moral., in illud Jacobi cap. v, Parvulum occidit invidia, docet invidum assilli esse animi, angusti cordis, in-

Vers. 4.
Odi pro-
prietatis
invidia.
Primo.

Secundo.

Tertio.

Invidia
est vipera
et serrae
animae.

genii vilis atque abjecti; invidendo namque aliis ostendit se illis minorem et inferioriorem esse, suamque parvitatem et paupertatem prodit: quod enim invidet, hoc ipse non habet et vehementer concupiscit. Sexto, invidia etiam corpus excidit et consumit. Hinc ait Septimus Proverb. xiv: « Vita carnum sanitas cordis, putredo ossium invidia. » Septimo, S. Basilus, serm. De invidia, docet efficacissimum remedium contra invidiam esse contemptum gloriae, et omnium bonorum temporalium, utpote fluxorum et caducorum, atque amorem et desiderium bonorum aeternorum. Quae de re vide S. Gregorium, lib. V Moral., in fine. Sic et Crates Thebanus dicebat se pro patria habere gloriae contemptum et paupertatem, in qua nullum jus exercebat fortuna. Aiebat item se Diogenes Cynici civem esse et discipulum, qui nullis invidiae patebat insidiis. Opes enim et honores plerumque conciliant hominum invidiam. Ita de eo refert Laertius, lib. VI. Vere quoque ait Nazianzenus in Distich. iambicis: Christo annuente, nihil potest livor: Christo abnuente, nihil potest labor. Octavo, Cato senior dicebat eos qui fortuna moderate sobriquet uterentur, minime peti invidia. Non enim, inquit, nobis, sed bonis quae nos circumstant, invidet homines; rursus, qui qui bonis insolenter utuntur, nisi conflant invidiam. Testis est Plutarchus in Roman. Apophtheg. S. Gregorius Nazianzenus, cum per sui amulos et invidios turbaretur Ecclesia, cessit dixitque: « Absit ut mei causa aliqua simultas inter Dei sacerdotum oriatur. Si propter me est illa tempestas, tollite et mittite me in mare. » Sic Cleobulus rogatus a quodam, quamnam praecipuo cavenda sint, respondit: Amicorum quidem invidiam, inimicorum autem insidias.

Vide et quatuordecim invidiae proprietates apud Pererium hic, num 30 et sequent.

Octo invidiae remedia assignat noster Vincentius Regius, lib. IV Disquisit. Evangel. cap. xvi.

6. AUDITE SOMNIUM. — Somnium hoc, uti evenit, declaravit, non naturale fuit, sed a Deo immis- sum, quod Deus portendebat et significabat futura, tam Josepho, quam fratribus.

7. PUTABAM NOS LIGARE MANIPULOS. — segetum et frumenti. Apte hoc symbolo portendebatur fratrum in Aegypto profectio, ad faciendam frumentationem tempore famis. Rursum, quod manipuli fratrum adorem manipulum Josephi, clare significabat quod fratres adoraturi essent Josephum in Aegypto. Ita Theodoretus, Quest. XCIII.

Tropologie, hic manipulus Josephi est Christus, quem omnes legis et Prophetarum lectiones, omnes Sancti et Angeli circumstant et adorant, inquit Rupertus. Et S. Ambrosius, lib. De Joseph, cap. II: « In quo, ait, utique futura resurrectio Domini Jesu revelata est, quem et in Galilea cum vidisset, undecim adoraverat discipuli; et omnes Sancti cum resurrexerint, adorabunt, fructus bonorum operum profertentes, sicut scriptum est:

Septima
Reverdit
invidia.

Octava.

Vers. 6.

Vers. 7.

Vers. 8.

Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos. »
 Vers. 9. 9. SOLEM, ET LUNAM, ET STELLAS UNDECIM ADORARE ME. — Hic alio symbolo et somnio prior visio a Deo confirmatur. Sol significat patrem, luna matrem, scilicet Balam, que ancilla Rachelis, ea jam mortua, Josepho fuit instar matris, inquit Lyranus et Abulensis; undecim stelle significant undecim fratres, Josephum in Ægypto adoratos. Porro manipuli visi sunt adorare Josephum inclinando se illi, suasque aristas illi incurvando et prosternendo. Sic sol, luna et stelle ex alto demittentes se ad pedes ejus, visæ sunt illum venerari: forte etiam facie humana vestite apparere (uti eas pingunt pictores); eamque Josepho submisere et prostravere in terram.

Hic discite patres et principes (uti erat Jacob) debere esse in familia et republica id quod sol est in universo. Simile fuit quod de Æsopo, magno illo mythologo, legitimus in ejus Vita, scilicet eum instar legalorum regiorum magnifice exceptum fuisse a Nectenabo, rege Ægypti. Rex enim regali paludamento amictus, in capite gestans gemmatum cidarium, procerum corona circumseptus, sublimi sedebat solio. Rogavit deinde eum rex: Cui me, eosque qui circa me sunt, assimilas? Respondit mythologus: Te soli verno, hos autem species pretiosis assimilo. Quo dicto, rex adeo fuit delectatus, ut hominem admiratione doneque prosectus sit. Vide ea que dicitur sum *Isaie* cap. XLV, vers. 4. Insigne ergo speculum familie est, in qua pater est velut sol, mater quasi luna, filii sicut stelle ob morum splendorem. Quocirca S. Ambrosius, lib. *De Joseph*, capite II, probat puerum Jesum adoratum esse a Joseph et Maria, ex illo *Psal.* cxlviii, 3: « Laudate eum, sol et luna. » Solis, inquit, instar est Joseph, lune vicem gerit Maria. Sicut enim sol terram, ita pater calefacit fovetque familiam. Sicut luna lumen mutatur a sole, sic uxor a marito dignitatem et potestatem suam accipit. Rursum, sicut luna nunc plena est, nunc vacua: ita mater nunc pleno est utero, nunc vacuo; *tertio*, luna præest humidis et pueris, sic et mater tota est in educatione et regimine puerorum; *quarto*, luna regit noctem, sol diem: sic et vir lucem foris administrat, uxor domi. Majora hæc lumina in familia, sequuntur minora illa stellarum scintillantium in multitudine filiorum, de quibus Deus Abrahamæ: « Suspice ocelum, et numera stellas si potes; sic erit semen tuum. » Ita Fernand., *visione* 3 in fine. Allegorice, Joseph hic gerit tyrum Christi. Audi S. Ambrosium, loco jam citato: « Quis, ait, est ille, quem parentes et fratres adoraverunt super terram, nisi Christus Jesus, quando eum Maria et Joseph cum discipulis adoraverunt; Deum verum esse in illo corpore confidentes, de quo solo dictum est: Laudate eum, sol et luna; laudate eum, omnes stelle et lumen. »

Vers. 10. 10. INCREPAVIT EUM PATER, — non quod ille offenderetur, aut somnium hoc contemneret (ipse enim suspiciens somnium hoc esse a Deo, et futura portendere, rem tacitus considerabat), sed ut hæc increpatione Josephum liberaret invidia fratrum, eumque in modestia contineret (1).
 11. PATER VERO REM TACITUS CONSIDERABAT. — Vers. 11. Jacob addictus fuit considerationi, æque ac pater ejus Isaac, qui egrediebatur ad meditandum in agro, *Genes.* xxiv; ideoque in omnibus operibus suis erat circumspectus, compositus et sanctus. Audi S. Bernardum, lib. I *De Considerat.* cap. VII: « Mentem, ait, purificat consideratio; deinde regit affectus, dirigit actus, corrigit excessus, componit mores, vitam honestat et ordinat; postremo divinarum pariter et humanarum rerum scientiam confert. Hæc est quæ confusa disternat, hiantia cogit, sparsa colligit, secreta rimatur, vera vestigat, verisimilia examinat, ficta et fucata explorat. Hæc est quæ agenda præordinat, acta recogitat, ut nihil in mente resideat aut incorrectum, aut correctione egens. Hæc est tandem quæ in prosperis adversa præsentit, in adversis quasi non sentit: quorum alterum fortitudinis est, alterum prudentie. »
 Allegorice S. Ambrosius, lib. *De Joseph*, cap. II: Joseph, inquit, a patre missus ad fratres patentes oves, est Christus a Patre missus in carnem, ut nos, ac præsertim Judæos, quasi fratres suos salvaret. Unde ipse ait: « Non veni nisi ad oves perditas domus Israel. »
 13. VENI, MITTAM TE. — Hinc patet Jacobum revocasse Josephum a fratribus et gregibus, ut hæc ejus absentia invidiam fratrum sopiret. Post aliquod tempus putans esse sopitam, remittit ad eos Josephum, ut inter eos et inter se sit internumtius, itaque rursus fratrum benevolentiam sibi conciliet. Deinde noluit pater eum domi desiderare otiosum. Virtus enim negotiis alitur, segnitie marcescit.
 14. MISSUS DE VALLE HEBRON. — Hinc patet Jacobum, æque ac Isaac et Abrahamum, habitasse in Hebron, indeque misisse Josephum ad fratres.
 SONNIATOR. — Hebraice בעל החלום *baal ha-chalomot*, id est dominus somniorum, id est habens et possidens somnia; *secundo*, peritus fingendi somnia; *tertio*, dominus et princeps, sed in somnio, *q. d.* Erit Joseph noster dominus et princeps, non reipsa, sed in somnio: somnial se nostrum fore principem; sit ergo princeps, sed per sua somnia: vocemus et creemus eum principem et regem somniorum.
 Allegorice S. Ambrosius, lib. *De Joseph*, cap. II: « Hoc, ait, scriptum est de Joseph, completum in Christo, quando Judei in ejus passione dicebant: Si rex Israel est, descendat nunc de

(1) Quam Josephi mater, Rachel, tum mortua fuerit, quaerit, quam Jacobus *maris* nomine intellexerit. Verisimile est Bilham intelligi, quæ Rachel loco Josephum nutrivit et eduxit.

eruce, et credimus ei. Confidit in Deum, liberet nunc eum, si vult. »
 Vers. 22. 22. NON INTERFICIATIS ANIMAM, — id est vitam, ejus causa est anima. Est metonymia. Perperam ergo ex hac phrasi contendebant Sadducei animam esse mortalem, eamque posse interfici et mori. Alii per animam accipiunt carnem, sive corpus, afferuntque simile *Levit.* xxi, vers. 4 et 11. Verum ibi, non caro viva, sed cadaver vocatur anima, per antiphrasin.
 PROFICITE RUM IN CISTERNAM. — Dixit hoc Ruben, ut Josephum a morte liberaret; cogitabat enim illum secreto ex cisterna extrahere et ad patrem reducere, ut amissam incestu patris gratiam, hæc in fratrem tam patri charum pietate, recuperaret.
 Allegorice Joseph mittitur in cisternam, id est, Christus descendit ad inferos: inde eductus venditur Ismaelitis, quia Christus resurgens a Gentilibus omnibus fidei commercio comparatur, inquit Eucherius, lib. III, cap. xxxvii.

Vers. 24. 24. MISERUNTQUE. — Addit Josephus, Joseph a Ruben fuisse fune demissum. Quid hic Joseph? erat quasi ovis inter lupos, flebat, gemebat, precabatur. Audi ipsosmet fratres, cap. xlii: « Merito, inquit, hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, videntes angustias anime illius, dum deprecaretur nos, et non audivimus. » Pathecticè hæc Josephi ad fratres deprecationem describit S. Ephrem, tract. *De Laudibus Joseph*.
 25. RESINAM. — Resina dicitur humor tenax ex arbore defluens, equæ adherens; laudatissima est quæ fluit ex terebintho, et terebinthina dicitur.
 STACTEN. — Stactes est lacryma myrrhæ, quæ a myrrha fluit et distillat; unde dicitur stactes, id est stillatitia, *אֶפֶס תֹּסֵף סַאֲתֵן*, id est, a stillando.
 Vers. 26. 26. DIXIT ERGO JUDAS. — Metuens Judas ne Joseph in cisterna tandem a fratribus necaretur, hæc de causa suadet eum vendi. Notat Severianus, apte autorem venditionis Josephi fuisse Judam, quia per Judam vendendus erat Christus, cujus typus erat Joseph; verum Judas hic Josephum bona mente et fine: Judas ille Christum mala et sacrilega vendidit.

Vers. 28. 28. VENDIDERUNT EUM. — Notat S. Basilium, serm. *De invidia*, invidios illis modis, quibus aliorum gloriam conatur obscurare, iisdem magis illustrare. « Ideo, inquit S. Gregorius lib. VI *Moral.* cap. XII, venditus est a fratribus Joseph, ne ab eis adoraretur; sed ideo est adoratus, quia est venditus. Sic divinum consilium, dum deviator, impletur; sic humana sapientia, dum reluclatur, comprehenditur. » Nonne vere dixit Sanctus ille? « Persecutores aurifabri sunt, qui nobis et presentis et æterni regni coronas fabricant. »
 Fratribus ergo et mundo miser et infelix videbatur hic esse Joseph; revera tamen non erat. Nam hoc ipso facto incipit Deus erigere manipulum ejus, fratrumque manipulos dejicere. Tunc enim Deus exaltare incipit, cum humiliat; et quo quemque plus exaltare intendit, eo profundius

eum humiliat. Ita fecit in Joseph, et maxime in Christo. Thalamus ergo virtutis et gloriæ est adversitas et dejectio.
 ISMAELITIS. — Paulo ante Moses vocavit mercatores hos Madianitas, vel quia habitabant in Madiam, cum essent ex posteris Ismaelis; vel potius, quia partim erant Ismaelita, partim Madianita. Sic enim mercatores Flandri et Galli simul ad mundinas proficisci solent. Ita Cajetanus et Pererius (1).
 VIGINTI ARGENTEIS. — Intellige siclis. Ita Chaldræus, id est 20 florenis Brabanticis. Ita Pererius, Maldonatus et alii; licet aliqui, ut Ribera et Suarez, argenteum putent esse didimium sicli, ut Joseph venditus sit 40 florenis Brabanticis. Origenes, S. Augustinus et Beda legunt *triginta argenteis*, quia totidem venditus est Christus. Verum Hebræa, Chaldæa, Græca et Josephus constanter legunt *viginti argenteis*. Scilicet non decebat, ait S. Hieronymus, famulum tanti vendi quanti dominum, puta tanti Josephum quanti Christum; vel potius, Christus, quia vir, minoris est venditus quam Joseph, utpote puer; vilis enim vir emitur 30 florenis, quam puer 20. Adde, Christus emptus est ad crucem, Joseph vero tantum ad servitutem; vilior ergo et ignominiosior fuit venditio Christi, quam Josephi.

30. PUER NON COMPARET, ET EGO QUO IBO? — *q. d.* Vers. 30. Cum Joseph patri charissimus perierit, vel occisus sit, sive a vobis, sive a bestis, quid agam? quo me vertam? quo ibo? non enim audeo comparere coram patre nostro. Pater enim a me, quasi seniore filio, sum Joseph exproset, et cum eum illi exhibere nequeam, ingentem illi tristitiam et mihi offensam conciliabo; cum ergo patrem graviter incestu meo offenderim, sciamque hæc Joseph perditione mihi magis offendendum, non ausim in conspectum ejus prodire: quo ergo ibo?
 31. TULERUNT AUTEM TUNICAM EJUS, ET IN SAN- Vers. 31. GUINE HEDI QUEM OCCIDERANT, TINXERUNT. — Allegorice S. Ambrosius, lib. *De Joseph*, cap. III: « Illud quoque, ait, quod hædi sanguine resperperant tunicam ejus, videtur significare, quoniam falsis testimonis appetentes, in invidiam deduxere peccati, omnium peccata donantem. Nobis agnus est, illis hædus. Nobis agnus Dei occisus est, quibus abstulit peccatum mundi: illis hædus, quorum acerbavit errores, delicta cumulavit. »
 34. SCISSISQUE VESTIBUS. — Vetus hic fuit mos, Vers. 34. ut in luctu scinderent vestes; eratque hoc symbolum planctus: scissio enim vestium significabat scissum dolore cor. Septima fuit hæc tribulatio Jacobi.

INDUTUS EST CILICIO. — Primus qui in luctu saccum, sive cilicium induisse legitur, fuit Jacobus filius Jacob.
 (1) Distinguntur hic Ismaelita et Madianita ut genus et species ejusdem nationis, veluti si Gallos et Lugdunenses diceres, uti Aben-Esra non male.

Vers. 22. 22. NON INTERFICIATIS ANIMAM, — id est vitam, ejus causa est anima. Est metonymia. Perperam ergo ex hac phrasi contendebant Sadducei animam esse mortalem, eamque posse interfici et mori. Alii per animam accipiunt carnem, sive corpus, afferuntque simile *Levit.* xxi, vers. 4 et 11. Verum ibi, non caro viva, sed cadaver vocatur anima, per antiphrasin.
 PROFICITE RUM IN CISTERNAM. — Dixit hoc Ruben, ut Josephum a morte liberaret; cogitabat enim illum secreto ex cisterna extrahere et ad patrem reducere, ut amissam incestu patris gratiam, hæc in fratrem tam patri charum pietate, recuperaret.
 Allegorice Joseph mittitur in cisternam, id est, Christus descendit ad inferos: inde eductus venditur Ismaelitis, quia Christus resurgens a Gentilibus omnibus fidei commercio comparatur, inquit Eucherius, lib. III, cap. xxxvii.

(1) Quam Josephi mater, Rachel, tum mortua fuerit, quaerit, quam Jacobus *maris* nomine intellexerit. Verisimile est Bilham intelligi, quæ Rachel loco Josephum nutrivit et eduxit.

Pleris venditus est Joseph quam Christus.

Vers. 30.

Vers. 31.

Primus filius Jacob.

Israelita, in luctu imitati sunt; hinc etiam vestis Christianorum penitentium, jam olim erat cilicium, teste Tertulliano, lib. De Penitent. Jacobo ergo patriarcha, quasi antesignano, glorietur cilicéphori, eumque opponat mollibus novantibus, qui aspera omnia asperantur, ciliciumque nunquam induerunt, et forte nunquam viderunt.

Ita S. Hilariion, teste S. Hieronymo, aspero cilicio e palmis confecto corpus edomuit. Ita S. Simeon Stylites, qui 80 annos jugiter in columna stetit, cilicio induebatur, teste Theodoro. Ita Eremita, Monachi, Ascete, penitentes cilicis se armabant, teste Palladio, Theodoro, Climacho et aliis.

Sed audi feminas, imo Ducissas et Reginas. S. Margareta, Hungarorum regis filia, cilicio corpus maceravit. Idem fecit S. Hedwigis, Ducissa Poloniae, S. Clara nobilis virgo, per 28 annos hirsutum ex corio porcino cilicium, pilis et setis aculeatis ad carnem obversis, eamque pungentibus, gestavit. S. Radegundis, Francorum regina, purpuram cum cilicio commutavit. Atque ut alias omittam, quas refert noster Grelserus lib. I De Disciplina. cap. ultimo, audi memorabile exemplum, quod vetus auctor refert de S. Cunegunde, in ejus Vita. Erat Cunegundis uxor Henrici Imperatoris, que in conjugio virgo permansit; utque suam virginitatem marito probaret, nudis pedibus super candens ferrum illesam ambulavit. Hec, mortuo marito Imperatore, ex Imperatrice facta religiosa, cilicium induit, illique jugiter indormire, imo immori voluit; eumque agonizans videret sibi parari regales exequias et aurea feretro obtendi velamina, tum illa pallentes vultus, quos ante ut sponso venienti letos videres, ad hos retorqueret, manu abnere. « Amictus iste, ait, non est meus, auferre hinc; hic alienus est; hic terreno sponso, istis caelesti copulata sum. Nuda de utero matris meae egressa, nuda regrediar illuc; his vitem miserere carnis materiam involvite, et corpusculum meum juxta tumulum fratris mei ac D. Henrici Imperatoris, quem me jam vocantem video, in proprio locello reponite. » Atque his diebus virgineum spiritum Christo sponso reddidit. Sic de Caecilia legitur: « Cilicio Caecilia membra domabat, Deum gemilibus exorabat, » dicens illud Davidicum: « Fiat cor meum immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundar; » itaque et angeli conspectum ac tutelam, et mariti conversionem, et illustrem martyrii lauream, et corporis integritatem ac incorruptionem in hodiernum usque diem, promeruit. Denique S. Martians moriens in cinere et cilicio recumbebat, dicebatque: « Non decet Christianum nisi in cinere mori, » testis est Sulpitius. Quod imitatus S. Carolus Borromaeus sanxit, uti sui Clerici in morte cilicio et cinere se operirent, eisque suo praevit exemplo; moriens enim cilicio, quo sanus crebro utebatur, et cineri prius benedictio incubuit, ut habet ejus Vita, lib. VII, cap. XII.

LUGENS FILIUM SUUM NUNTO TEMPORE, — sollicit 23 annis, puta ab anno 16 Josephi, quo ipse venditus est, usque ad 39 ejusdem, quo fratres tempore famis in Aegypto eum adierunt, et cum patre eundem adorarunt; sed sensim luctus hujus sensus in Jacobo imminutus fuit. Nam « plaga animi quantalibet tempore mitigatur. » Arlem ergo oblivionis (quam pra arte memoriae discere aerebat Themistocles, docet tempus.

33. DESCENDAM AD FILIUM MEUM LUGENS IN INFERNUM. — Pro infernum aliqui vertunt, sepulcrum. Ita Calvinus, Engubinus, Vatablus, Pagninus, quin et Lipomannus. Verum Hebraeus שְׁחַלְחַל proprie infernum significat, non sepulcrum, et ita verterunt Septuaginta aeque ac noster Interpres; itaque vertendum esse ratio ipsa convincit. Nam Jacob putabat Josephum a bestiis devoratum, ideoque insepultum esse; ergo non putabat, nec optabat ad eum descendere in sepulcrum, sed in infernum, puta in limbum patrum. Adde animam non sepulcro, sed limbo teneri: Jacob autem Josephi mortui animam superstitem videre cupiebat. Sensus ergo est, q. d. Ego, o filii, nullam consolationem admittam, donec Josephum videam, quem, utpote jam mortuum, visurus non sum, donec post mortem anima mea animus illius in limbo conjugatur. Plane enim confido, Josephi innocentis animam ad majorem animas accessisse in sinum Abrahae, quem etiam mihi reservari spero. Hinc patet Jacobum ex majorem instructione et traditione credidisse animo immortalitatem: rursus, animas iustorum defunctorum ante Christum descendisse ad limbum patrum, ubi erat sinus Abrahae (1).

Idipsum senserunt, et per umbram viderunt Philosophi Ethnici. Aelianus, lib. XIII, narrat Cercidam Megalopolitanum, qui morbo laborabat, interrogatum num libenter migraret e vita, respondisse: « Quidni? Delector separatione animae a corpore, quoniam ad eas oras ascendam, ubi videbo ex philosophis Pythagoram, ex poetis Homerum, ex musicis Olympum, et alios viros in omni scientia praestantissimos. »

Socrates, priusquam venenum hauriret, dixit: « Quanti aestimatis colloqui in altera vita cum Orpheo, Museo, Homero, Hesiodo? quanta voluptate perfundar, cum Palamedem, cum Ajaxem, cum alios iudicio iniquorum damnatos conveniam? Equidem sepe excedere e vita, si fieri posset, vellem, ut que dico possem invenire. »

Calo, legens librum Platonis De Immortalitate animae, seipsum occidit, ut immortalem hanc vitam assequeretur.

Cyrus apud Xenophonem moriens, ait ad filios: « Nolite putare, filii, me, cum ab hac vita migravero, nusquam, aut nullum fore. Nam nec dum vobiscum communicabam, animum meum intuebamini, sed corpe hoc ejus esse domicilium intelligebatis. Eundem eum esse creditote, etiamsi modo separaretur a corpore. »

Cicero, lib. VI De Republica, Scipionem Africanum jam vita functum, ita loquentem inducit: « Sic habetis, omnibus qui patriam conservaverint, adjuverint, auxerint, certum esse in caelo ac definitum locum, ubi aeo sempiterno fruuntur. » Et interrogatus viveretne ipse et alii, qui putabantur extincti: « Imo vero, ait, hi vivunt, qui ex corporum vinculis, tanquam et carcere evolarunt. Vestra vero que dicitur vita, mors est. » Rationes eorum erant: Animus hominis concipit, contempletur, concipiscit caelestia et immortalia: ergo est caelestis et immortalis. Animus in hac vita non habet satiam, nec centrum in quo quiescat; ergo illud habebit in altera vita: alioqui esset infelicio alii creaturis. Omne quod est corruptibile, aut est corpus, aut accidens. Hec enim, quia habent contraria, possunt corrumpi. Atqui anima hominis non est corporea, nec accidens: ergo est incorruptibilis. Secus est de animabus brutorum: has enim a corpore per omnia pendunt, ideoque corporea et corruptibiles censendae sunt. Dicit nunc Christianus cum Tobia: « Filii sanctorum sumus, et vitam illam exspectamus, quam Deus daturus est iis, qui fidem suam nunquam mutant ab eo. »

(1) שְׁחַלְחַל, Oreum, seu limbum patrum, ubi mortui, umbrarum instar, degunt, nunquam vero sepulcrum, designare omnino constat. Cf. Broccheri Nbellum, cui titulus in vers. gall. L'immortalité de l'âme chez les Juifs, p. 41 seqq.; Pareau, Commentat. de immortal. ac vitae fut. notit. Daventr. 1807.

Vers. 33.

Ethnici sperant vitam in aeternum.

Socrates

Calo.

Plato.

lios: « Nolite putare, filii, me, cum ab hac vita migravero, nusquam, aut nullum fore. Nam nec dum vobiscum communicabam, animum meum intuebamini, sed corpe hoc ejus esse domicilium intelligebatis. Eundem eum esse creditote, etiamsi modo separaretur a corpore. »

Cicero, lib. VI De Republica, Scipionem Africanum jam vita functum, ita loquentem inducit: « Sic habetis, omnibus qui patriam conservaverint, adjuverint, auxerint, certum esse in caelo ac definitum locum, ubi aeo sempiterno fruuntur. » Et interrogatus viveretne ipse et alii, qui putabantur extincti: « Imo vero, ait, hi vivunt, qui ex corporum vinculis, tanquam et carcere evolarunt. Vestra vero que dicitur vita, mors est. » Rationes eorum erant: Animus hominis concipit, contempletur, concipiscit caelestia et immortalia: ergo est caelestis et immortalis. Animus in hac vita non habet satiam, nec centrum in quo quiescat; ergo illud habebit in altera vita: alioqui esset infelicio alii creaturis. Omne quod est corruptibile, aut est corpus, aut accidens. Hec enim, quia habent contraria, possunt corrumpi. Atqui anima hominis non est corporea, nec accidens: ergo est incorruptibilis. Secus est de animabus brutorum: has enim a corpore per omnia pendunt, ideoque corporea et corruptibiles censendae sunt. Dicit nunc Christianus cum Tobia: « Filii sanctorum sumus, et vitam illam exspectamus, quam Deus daturus est iis, qui fidem suam nunquam mutant ab eo. »

36. EUNUCHO, — id est regii cubiculi custodi.

Nota: Eunuchis, utpote ad actum venereum impotentibus, olim committebatur custodia reginae, ejusque puellarum, cubilibusque regii. Hinc eunuchi erant intimi et proximi regi et reginae. Haec de causa eunuchi vocati sunt principes aulae, etiamsi non essent eunuchi, id est exsecti. Unde Chaldaeus pro eunuchis hinc vertit, רַבָּא, id est princeps, satrapa. Nam Putiphar hic proprie eunuchus non erat; habebat enim uxorem. Ita Procopius, Gennadius, Abulensis et Lyranus. Sic cap. XI, vers. 4, pincerna et pistor Pharaonis vocantur eunuchi, id est ministri regis. Olim enim aulae regum plene erant eunuchis, iisque reges ad omne ministerium utebantur, uti de aula Constantii imperatoris clarissimum est; illam enim implebant et regebant eunuchi.

Magistro militum, — praefecto custodiae regiae.

36. EUNUCHO, — id est regii cubiculi custodi.

Nota: Eunuchis, utpote ad actum venereum impotentibus, olim committebatur custodia reginae, ejusque puellarum, cubilibusque regii. Hinc eunuchi erant intimi et proximi regi et reginae. Haec de causa eunuchi vocati sunt principes aulae, etiamsi non essent eunuchi, id est exsecti. Unde Chaldaeus pro eunuchis hinc vertit, רַבָּא, id est princeps, satrapa. Nam Putiphar hic proprie eunuchus non erat; habebat enim uxorem. Ita Procopius, Gennadius, Abulensis et Lyranus. Sic cap. XI, vers. 4, pincerna et pistor Pharaonis vocantur eunuchi, id est ministri regis. Olim enim aulae regum plene erant eunuchis, iisque reges ad omne ministerium utebantur, uti de aula Constantii imperatoris clarissimum est; illam enim implebant et regebant eunuchi.

Magistro militum, — praefecto custodiae regiae.

Hebraice est שַׂר הַטְּבָחִים שַׂר hattabachim, id est, principis occidentium, vel jugulationum, puta militum. Septuaginta vertunt, ἀρχιστρατήγος: quod licet S. Ambrosius vertat, principis coquarum, tamen aptius hic vertas, principis occidentium, vel maclantium; ἀρχιστρατήγος enim, teste S. Hieronymo, significat occidere. Unde coci dieti sunt ἀρχιστρατήγος, quae Phavorino idem est quod maclantia. Talis sar hattabachim, et archimagirus fuit Nabuzardan: fuit enim ipse princeps militum, quem Nabuchodonosor praefecit bello et excidio Hierosolymitano, IV Reg. cap. ult., vers. 11.

Moraliter hoc capite discat, quot persecutionibus et adversis Deus Josephum virosque probos exerceat, ut eos in patientia, lenitate, indeque in animi puritate perficiat. Joseph enim per hanc patientiam adeptus est miram illam castimoniam. Verissimum est illud Cassiani, lib. XII Collat. cap. VII: « Quantum quis in lenitate ac patientia cordis, tantum in corpore puritate proficiet. Scriptum est enim: Boni milites, quoniam ipsi possidebunt terram (sui corporis); non enim auster corporis declinat, nisi qui animi motus ante compresserit. » Hinc et quidam Sanctorum ait: « Benigni et corpus, et anima, et mens perpetua frui sanitate: gaudet in contumelia, Deum laudat in calamitate, iratos mitigat, sub humilitatis jugo triumphat, affectibus omnibus dominatur, » maximeque cholera et libidini.

Denique S. Chrysostomus, hom. 61: « Magnum, ait, virtutis est robur, et malitiae infirmitas. » Id in fine declarat per patientiam quam continuo ostendit Joseph: « Ut sic, ait, quasi athleta fortiter certans redimatur corona regni, et eventus somniorum impleatur, quo deoantur qui eum vendiderant, quod nihil commodi ex sua malitia deportent. Tantam enim infestatur. Nihil enim ea fortius, nihil validius, sed is qui eam possidet, et supernam gratiam habet, et inde praesidium consequitur, omnibus est fortior, et invictus, et capi nequit, non solum hominum insidiis, sed et demonum machinationibus. Id scientes, ne fugiamus male affligi, sed male agere: hoc enim est vere male affligi. Nam qui proximum affligere tentat, illi quidem nihil nocet, sibi autem immortalia tormenta thesaurizat. » Quia et fratres persequendo Joseph, ipsum gloria, seipsum ignominia affecerunt, ut idem docet homilia 63 et seq.

Moral patientia est mater castitatis.

CAPUT TRIGESIMUM OCTAVUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Judas generat Her et Onan, quos Deus ob mollietatem et retractum in actu conjugii, occidit. Secundo, vers. 16, Thamar dolose ex Juda concipit, gignitque Phares et Zaram.

1. Eodem tempore descendens Judas a fratribus suis, divertit ad virum Odollamitem, nomine Hiram. 2. Viditque ibi filiam hominis Chananei, vocabulo Sue: et accepta uxore, ingressus est ad eam. 3. Quae concepit, et peperit filium, et vocavit nomen ejus Her. 4. Rursumque concepto foetu, natum filium vocavit Onan. 5. Tertium quoque peperit, quem appellavit Sela. Quo nato, parere ultra cessavit. 6. Dedit autem Judas uxorem primogenito suo Her, nomine Thamar. 7. Fuit quoque Her primogenitus Judae, nequam in conspectu Domini: et ab eo occisus est. 8. Dixit ergo Judas ad Onan filium suum: Ingredere ad uxorem fratris tui, et sociare illi, ut suscite semen fratri tuo. 9. Ille sciens non sibi nasci filios, introiens ad uxorem fratris sui, semen fundebat in terram, ne liberi fratris nomine nascerentur. 10. Et idcirco percussit eum Dominus, quod rem detestabilem faceret. 11. Quamobrem dixit Judas Thamar nurui suae: Esto vidua in domo patris tui, donec crescat Sela filius meus: timebat enim ne et ipse moreretur, sicut fratres ejus. Quae abiit, et habitavit in domo patris sui. 12. Evolutis autem multis diebus, mortua est filia Sue, uxor Judae: qui post luctum consolatione suscepta, ascendebat ad tonsores ovium suarum, ipse et Hiras opilio gregis Odollamites, in Thannas. 13. Nuntiatumque est Thamar, quod soecr illius ascenderet in Thannas ad tendendas oves. 14. Quae, depositis viduitatis vestibus, assumpsit theistrum: et mutato habitu, sedit in bivio itineris, quod ducit Thannam: eo quod crevisset Sela, et non eum accepisset maritum. 15. Quam cum vidisset Judas, suspicatus est esse meretricem: opernerat enim vultum suum, ne agnosceretur. 16. Ingrediensque ad eam ait: Dimitte me ut coeam tecum: nesciebat enim quod nurus sua esset. Qua respondente: Quid dabis mihi ut fruaris concubitu meo? 17. Dixit: Mittam tibi haedum de gregibus. Rursumque illa dicente: Patiar quod vis, si dederis mihi arrhabonem, donec mittas quod polliceris. 18. Ait Judas: Quid tibi vis pro arrhabone dari? Respondit: Annulum tuum, et armillam, et baculum quem manu tenes. Ad unum igitur coitum mulier concepit, 19. et surgens abiit: depositoque habitu, quem sumpserat, induta est viduitatis vestibus. 20. Misit autem Judas haedum per pastorem suum Odollamitem, ut reciperet pignus quod dederat mulieri: qui eum non invenisset eam, 21. interrogavit homines loci illius: Ubi est mulier quae sedebat in bivio? Respondentibus cunctis: Non fuit in loco isto meretrix; 22. reversus est ad Judam, et dixit ei: Non inveni eam; sed et homines loci illius dixerunt mihi, nunquam sedisse ibi soortum. 23. Ait Judas: Habeat sibi, certe mendacii arguere nos non potest; ego misi haedum quem promiseram; et tu non invenisti eam. 24. Ecce autem post tres menses nuntiaverunt Judae, dicentes: Fornicata est Thamar nurus tua, et videtur uterus illius intumescere. Dixitque Judas: Producite eam ut comburatur. 25. Quae cum duceretur ad poenam, misit ad soecrum suum, dicens: De viro, cujus haec sunt, concepi: cognosce cujus sit annulus, et armilla, et baculus. 26. Qui, agnitis muneribus, ait: Justior me est; quia non tradidi eam Sela filio meo. Attamen ultra non cognovit eam. 27. Instante autem partu, apparuerunt gemini in utero; atque in ipsa effusione infantium unus protulit manum, in qua obstetrix ligavit coccinum, dicens: 28. Iste egredietur prior. 29. Illo vero retrahente manum, egres-

sus est alter, dixitque mulier: Quare divisa est propter te maceria? et ob hanc causam vocavit nomen ejus Phares. 30. Postea egressus est frater ejus, in cujus manu erat coccinum: quem appellavit Zara.

Describit hic Moses genealogiam Judae, potius quam aliorum fratrum, quia ex Juda de Thamar nasciturus erat Christus. Secundo, ne Judaei Gentiles despicerent, cum tribus Juda, quae erat nobilissima, ex Chanaanais, per matrem Thamar, descenderet. Ita Gennadius.

Ver. 1. 4. EODEM TEMPORE. — Puta anno 16 Josephi, paulo post ejus venditionem, Judas duxit uxorem. Erat ergo tunc Judas 19 annorum; erat enim ipse tribus annis senior Josepho: nam natus est anno 88, Joseph vero 91 Jacobi patris sui, ut dixi cap. xxx. Hinc sequitur Hesron et Hamul nepotes Judae, ex Thamar et Phares, non potuisse nasci in Chanaan, ante descensum Jacobi in Aegyptum, qui contigit 23 annis a vendito Joseph, puta anno Joseph 39; sed eos natos esse post descensum Jacobi, habitante et vivente eo in Aegypto. Ita Abulensis, licet S. Augustinus, Quasi. CXXVIII, contrarium sentiat, ex eo quod putet Judam, non eodem anno quo venditus est Joseph, sed duobus aut tribus annis ante duxisse uxorem. Sed prius est verius. Esto enim demus S. Augustino, Her natum esse Judae tribus annis ante venditum Joseph, tamen non potuit Her ducere Thamar ante annum aetatis suae decimum sextum, post quem Thamar nupsit Onan; deinde expectavit aliquot annis pubertatem Sela; ac tandem prostituta se Judae genuit Phares: Phares autem ut minimum sedecim erat annorum, cum genuit Hesron et Hamul; quae omnia non 23 aut 26, sed 34 ut minimum annos exposcent, ante quos exactos Jacob jam pridem, puta a novem annis, ex Chanaan descenderat in Aegyptum. Quod enim Judaei asserunt Phares anno aetatis nono genuisse Esron, incredibile et impossibile est (1).

(1) Quae initio hujus capituli narratur, multi putant, non potuisse gesta esse post, sed ante Josephi venditionem oportere accidisse. Nam ex quo venditus fuit Josephus, usque ad Jacobi cum familia descensum in Aegyptum, non plures quam viginti duo anni intercesserant. Quod temporis intervallum brevis est, quam ut Juda tres filios gignere, eos in matrimonium dare, atque e nuru sua iterum duos filios tollere potuisset, quorum alter, Phares, cum Aegyptum ingrederetur, etiam duos filios habebat. Igitur initia hujus historiae referenda videatur ad primos annos reditus Jacobi ex Mesopotamia, de quo cap. xxxiii, 17. Quoad verba eodem tempore, dici potest, tum iis designari finem eorum, quae hoc cap. narratur; tum voces *tunc, in illis diebus*, etc. non infra, aut post futurum designandum adhiberi. Ceterum, quam temerarie et absque ulla ratione de Wette, *Erlaetzung in's A. Test.* 4^a edit. pag. 192, eo quod hoc caput sens. sejongetur tum a superioribus, tum a sequentibus, illud in argumentum afferat, Genesim non esse opus uno contextu et ab uno homine scriptum, sed ex

2. VIDITQUE, — concepivit.

See. — Non est nomen filiae, sed patris ejus, soecri Judaei, ut patet ex Hebraeo.

3. VOCAVIT NOMEN EJUS HER. — In Hebraeo est masculinum וְהֵרָא *vattiera*, id est, et vocavit, scilicet pater Judas; in reliquis vero duobus est femininum וְהֵרָא *vattiera*, id est, et vocavit, scilicet mater, puta uxor Judae. Unde patet matrem primogenito suo Her nomen dedisse, matrem vero aliis duobus postea natis. Sic Rachel filium suum juniorem vocavit Benoni, quod tamen nomen mutavit pater, vocans eum Benjamin.

3. PARERE ULTRA CESSAVIT. — Hebraice est וְדָדָה *Ver. 1.*

כֹּרִיב *vehavia bicrib*, quod Septuaginta, Chaldaeus et Valabius vertunt, erat in Kesib, quando peperit eum, quasi כֹּרִיב *Kesib* sit nomen proprium urbis Palaestinae (2). Verum melius, teste S. Hieronymo in *Quaest. in Genes.*, noster Interpres *Kesib* accipit non ut proprium, sed ut appellativum, quo modo significat *medullarium* sive *defectum*, q. d. Erat in defectu pariendi, defecit enim conceptus et partus, destitit parere. Unde et Aquila vertit, *stetit partus ejus*. Hunc sensum exposcent sequentia, quae plane significant hunc ultimum ejus fuisse filium.

7. FUIT QUOQUE HER NEQUAM. — Consentiant He-

braei et Christiani, tam Her, quam Onan, peccasse peccato mollietatis et retractus, quod est contra naturam generationis et matrimonii: perdit enim foetum et conceptum in sui semine. Unde ab Hebraeis hoc peccatum comparatur homicidio, et a Scriptura, vers. 10, vocatur detestabile. Her ergo non peccavit crudelitate, ut vult S. Augustinus, lib. XXII *Contra Faustum*, cap. XLV, sed libidine, scilicet retrahendo se in actu matrimonii, ut semen extra naturale vas uxoris profunderet, idque fecit ex libidinis intemperantia, ne scilicet puerperia, et liberorum educatio aliquid de pulchritudine suae uxoris, ac consequenter de sua delectatione venerea deciperet. Onan, frater Her, eodem peccato peccavit, sed ex alio motivo,

Her et Onany concipit mollietatis et retractus.

pluribus variorum temporum et auctorum monumentis compositum, animadvertunt jam Ranke, *Untersuchungen über Pentateuch*, 1, pag. 260 seqq.; Hävernick, *Erlaetzung in's A. Test.* II, 225. Commodiore enim loco, ait Rosenmüllerus, non potuit Moses totam hanc historiam conjugii et prolis Judae exponere, quia, quam incestum Juda cum Thamar narrare instituit, quod post venditionem Josephi contigit, oportuit altius repeti, quomodo Thamar in hoc incestum incidit, et qua occasione ad hoc adacta fuerit. Quamobrem et totum Judae conjugium, et proles ex eo suscepta, fuit exponenda.

(2) Ita et Rosenmüllerus. Quam ceteros filios pareret uxor, praesens aderat Judas; cum vero solem pareret, absens erat, scilicet in loco כֹּרִיב dicto (cujus fit mentio *Jos. xv, 44; Mich. 1, 14*), in finibus tribus Judae sito.

soque graviore et scelestiori, puta ex invidia, ne scilicet si consummaret actum matrimonii, filios non sibi, sed fratri procrearet. Pulchre *Her* hebraice per metathesin est *רר*, id est malus, perversus: qui enim a patre vocatus erat *רר Her*, id est vigil, per peccatum conversus est in *רר*, id est perversum. Onan hebraice idem est quod iniquitas et dolor; hic enim illam quasi filius matrem individue comitatur et insequitur.

ET AB EO OCCISUS EST. — Tam *Her* quam *Onan* ob peccatum molliciti occisi sunt a Deo, per angelum malum, ut videtur, puta per Asmodeum. *Her* enim occidit libidinosos maritos *Sare*, *Tobia* III, 7. Rursus *Onan*, inquit *Abulensis*, occidit eos, immittendo eis terribilem plagam, illa ut liqueret eos non naturaliter, sed a Deo fuisse sublato, in penam iniquitatum suarum (1).

Notent Confessarii hanc Dei vindictam in molles, inque conjuges se in actu conjugii retrahentes, eamque suis poenitentibus inculcent. Si enim hoc sæculo tam rudi, inculco et projecto, Deus ita punivit *Her* et *Onan*, quomodo puniet in luce hæc et lege Evangelii Christianos qui se polluunt?

Vidit S. Christina Mirabilis in spiritu, mundum hoc peccato pollutionis plenum et obrutum, ideoque Deum toti mundo gravissimas intentare plagas, quas ut averteret ipsa, miris et horrendis modis et penis sese excruciat. *Joannes Benedictus* in *Summa casuum*, ad sextum decalogi præceptum, ex *Conrado Clingio* mirum quid de hoc peccato tradit (penes eos sit fides), sive revelatione, sive experientia acceptum: quod scilicet illi, qui tot annis, quot vixit Christus, puta triginta tribus, in hoc pollutionis peccato perseverant, sint incurabiles, et quasi desperatæ salutis, ni mira, rara et extraordinaria Dei gratia eis succurrat, eosque convertat. Videat ergo qui in hoc peccatum lapsus est, ut statim ab eo per poenitentiam resurgat, ne habitum contrahat ad quem natura per se propensissima est, quem proinde postea exere non possit, itaque sibi nectat et plectat funes libidinis inextricabiles, qui eum in abyssum pertrahant, ignique gehennæ insolubiler astringant.

9. NON NASCI SIBI FILIOS. — Nota, ante legem *Deuteronomio*, xxx, 8, fuisse in more apud patres, ut fratris sine liberis defuncti uxorem duceret, eique semen, id est prolem, susciperet, ne ejus nomen et familia interiret; ita scilicet, ut primogenitus quem ex fratris uxore procreasset, nomine, non suo, sed fratris censeretur: reliqui vero deinceps nati, sui censerentur, suoque nomine vocarentur. Primogenitus ergo, generandus ab *Onan*, vocandus erat filius *Her*: reliqui

(1) Locus hunc ab eo (Domino) occisus est, significatur, *Her* non matura morte perisse, sed florente adhuc ætate, id permittente Deo, licet quocumque tandem mortis genere extinctum esse. Uti longævitas præmium pietatis Hebræi erat, ita mors immatura acerba poena a Deo immissa.

vero vocandi erant filii *Onan*. Sed invidus et impius *Onan*, ne fratri lucret, sibi ipsi lucraam extinxit, dum semen suum in terram profudit et perdidit.

Nota secundo, enallagem: « filios, » id est filium, scilicet primogenitum, uti dixi, et, si is moretur, secundo genitum, qui in locum primogeniti succederet.

Nota tertio, quædam legalia in usu fuisse ante *Mosen*: talis enim est hæc adoptio et arrogatio filiorum; talia quoque fuerunt observatio sabbati, discretio animalium mundorum ab immundis, circumcisio, et alia quædam, quæ Dei instinctu aut præcepto servarunt patres ante *Mosen* et legem.

11. ESTO VIDUA. — Hinc et ex vers. 8 colligitur, illa ætate mulierem, quæ nuperat in aliqua familia, illi deinceps quasi addictam fuisse, ut, si maritus ejus moretetur, alium ejusdem familiae duceret, qui semen fratri defuncto susciperet; quod si talis nullus esset, aut sese non offerret, tum poterat ex alia familia maritum capessere. Ex hac ergo consuetudine, *Thamar* adhesit familie *Judæ*, nec de ea in aliam transit.

TIMERAT ENIM. — Hebraice est, dicebat *Onan* (subaudi, non dabo tertium filium *Sela* ipsi *Thamar*, in maritum), ne ipse moriatur, sicut duo priores fratres ejus, qui fuerunt mariti *Thamar*, in conjugio eum ea mortui sunt. Hinc patet *Judam* hoc pretextu et dolo voluisse ablegare a se et sua familia *Thamarum*, cui jam ipsa per duplex matrimonium incorporata fuerat, dicendo filium suum *Sela* adhuc juniorem esse, itaque moras necedendo eludebat *Thamarum*; timebat enim ne *Thamar*, vel ob peccata sua, vel ob infelicitatem suam, esset causa, aut certe occasio mortis maritorum suorum: hoc enim *Sare* uxori *Tobie*, ex simili suspitione improperatum est, *Tobie* II, 9.

Sensit hunc *Judæ* dolum *Thamar*, quæ prolem non aliunde, quam ex stirpe *Judæ* et *Abrahæ*, a Deo benedicta, quærebat; cumque *Thamar* sibi promissum, jam puberem et maturum, sibi negari, cerneret, mirabili strophâ dolum *Judæ* elusit, eumque in *Judæ* caput retorsit (2).

14. ASSUMPSIT THESTRUM. — poplo se obvolvitur; ne agnosceretur. Erat thestrum velum æstivum, inquit *Suidas*, ita dictum *Εστρὸν*, id est ab æstale et æstu quem arebat. Hebrææ mulieres olim (uti jam Italica faciunt) poplo vel serico operiebant caput et totum corpus, uti dixi *Ezech.* xvi, 10; idque partim honestatis, partim ornatus (thestrum enim hic opponitur vestibus viduitatis et luctus), partim æstus arendi gratia.

SEDIT IN BIVIO ITINERIS. — Hebraice est, sedit in *ביתחם* *betetach enahim*, quod Septuaginta

(2) Vers. 13. Pro optulo gregeis Hebræa nunc habent, amicus ejus. Ex capitis hujus initio liquet Odhamitam hunc non servum, sed hospitem *Judæ* fuisse.

verfunt, sedit ad portas *Enan*. Verum nota: Hebræi bivium vocant *petach enahim*, id est apertionem, et, ut *Chaldeus* vertit, divisionem duorum oculorum, quia in bivio solemus oculos divertere in duas partes, puta in duas semitas. Ita in bivio sedit meretrices, ut utrumque transeuntes venentur et captent: hinc in bivio sedit *Thamar* captans *Judam* (1).

16. INGREDIENSQUE AD EAM. — *Judas* hic peccavit simplici fornicatione, non enim agnoscebat suam nurum: et uxor *Judæ* jam erat mortua, ut patet vers. 12, ac proinde *Judas* jam erat viduus et solutus; *Thamar* vero peccavit et fornicatione, et quasi adulterio (erat enim desponsa *Sela* filio *Judæ*, ut patet vers. 11), et incestu, quia noscebat *Judam* suum socerum. Errat ergo *Franciscus Georgius*, sectione iv, problemate 263, ubi asserit *Thamar* non peccasse, quia ad mysterium hoc egit. Gravior erat problemate 267, uti et *R. Moses*, lib. III *Mora*, cap. I, dum excusans fornicationem *Judæ* cum *Thamar* hoc nomine, quod ante legem *Mosis* meretricium non fuerit prohibitum, ideoque licitum. Certum enim est fornicationem simplicem esse peccatum contra legem naturæ, ideoque eam omni tempore etiam ante legem *Mosis*, fuisse vitatam et illicitam, uti docent *S. Hieronymus*, *S. Augustinus*, lib. XIII *Contra Faustum*, *S. Thomas*, *Lyranus*, *Abulensis* et alii passim.

Dices: *S. Chrysostomus* et *Theodoretus* hic excusant *Thamar* et *Judam*. Respondeo: Non excusant factum, sed facti intentionem in *Thamar*, quia *Thamar* non libidinem, ut *Judas*, sed prolem intendebat. Secundo, hoc factum quodammodo excusant, dum illud referunt ad Dei dispositionem, id est, permissionem et ordinationem. Deus enim permisit hoc peccatum, et hanc fornicationem *Judæ*, ut ex ea nasceretur *Phares*, et ex *Phares* nasceretur *Christus*: eam ergo ordinavit ad *Christum*.

Sic *S. Ambrosius* elevat venditionem *Joseph* quasi factam in tyrum venditionis *Christi*, cum tamen constet eam in se fuisse grave peccatum: Deus enim omnia peccata et mala hominum novit ordinare et dirigere ad bonum finem: unde semper ex malis bonum aliquid elicit.

Frivolum ergo est, quod ait *R. Simeon Joehai*, *Thamar* fornicata esse Dei instinctu, ut ex *Judæ* Messiam conciperet: perinde ac *Osse* Dei instinctu et jussu duxit fornicariam, et ex ea procreavit filios, qui dicitur vocantur filii fornicationum.

Verum hoc de *Osse* exprimit Scriptura, nil autem tale exprimit de *Thamar*. Rursus, hæc fornicaria Dei jussu facta est uxor *Osse*: constat autem *Thamar* non esse effectam uxorem *Judæ*,

Errone R. Simeoni.

Vers. 14. Quid thestrum?

imo *Judam* deinceps ab ea abstinnisse, ut patet vers. 26.

18. ET BACULUM. — scipionem viatorum, quali vers. 18. in via usus est *Jacob*, cap. xxxii, vers. 10 (2).

23. HABET SIBI, CERTE MENDACI ARGUERE NOS. NON POTEST. — Hebraice est, servet sibi (meum anulum, armillam et baculum), ne forte simus in confusionem: si enim eam queramus, et nostra hæc ab ea repetamus, illa, id indigne ferens, publicabit meam fornicationem, itaque magna me confusione et ignominia afficiet; præsertim si ipsa meum anulum ostendet. Ridebunt enim homines meam levitatem, petulantiam et turpitudinem, quod anulum meum signatorium meretrici dederim, quodque illa hunc anulum poscendo, sibi que servando, me ita deluserit, ut literas quas voluerit meo nomine fingere, meoque sigillo obsignare possit.

Rursus, si anulum repetam, ipsa, ut eum servet, jactabit me mercedem pactam non solvisse. Itaque fraudis et mendacii me publice arguet, meque confundet, licet falso: ego enim misi ei hædum, quem promisi. Hæc enim omnia in concisa hæc oratione *Judæ*, more hebræo, subaudiuntur, et supplenda sunt. Unde *Noster magis* *Judæ* mentem et sensum quam verba respiciens, clare vertit: « Certe mendacii arguere nos non potest: ego misi hædum, quem promiseram. »

24. PRODUCITE EAM, ET COMBURATUR. — Dicit hoc *Judas*, ait *S. Chrysostomus* et *Theodoretus* hic excusant *Thamar* et *Judam*. Respondeo: Non excusant factum, sed facti intentionem in *Thamar*, quasi judex: unde ea mox executioni mandata est; sequitur enim: « Quæ cum duceretur ad penam. » Erat enim *Judas* pater familias, qui more prius illius sæculi erat judex sue familie: aut potius *Judas* tanquam fratrum animosissimus, a *Jacobo* patre constitutus erat quasi prætor totius familie, quæ numerosa erat, puta omnium *Hebræorum*: hi enim a tempore *Abrahæ* propriam habuerunt rempublicam a republica *Chananeorum* distinctam, in qua patriarcha et princeps erat *Jacob*. Erant enim ipsi peregrini a Deo selecti et segregati ab aliis populis, erantque quasi respublica ambulans, donec sub *Josue* in *Chanaan* sedes fixerunt. *Judas* ergo quasi prætor nurum suam *Thamar* ad rogum deposcit, ob certum et publicum adulterii crimen: erat enim ipsa desponsata *Sela* filio *Judæ*, ac sponsalia hæc violavit per concubitum cum *Judæ*; ideoque fuit adultera.

Hinc patet adulterii penam prisco illo sæculo fuisse mortem, eamque ignis: sicuti paulo post Deus per *Mosen* adulteros jussit occidi per lapidationem, *Levit.* xx, 10. Item mulieribus adulteris decrevit aquas maledictionis, quæ uterum earum

Adulteri pena olim erat comburatio.

(1) Nec eorum contemnenda sententia, quibus *ביתחם* *betetach enahim* sit apertio duorum fontium, id est, locus ubi gemini pronuphant fontes.

(2) Anulum hic est signatorius, de armilla pendens, ut etiamnum apud illarum regionum incolas moris est. Vid. de Sauley, *Hist. de l'Art Judaïque*, pag. 10.

Adulteri
et pœna
apud E.
gyptios.

Arabes.
Patrias.

Roma-
nos.

Roma-
nos.

Saxones.

Turcas.

Brasi-
lia.

Vers. 26

disrumperent, Num. v, 27. Egyptii adulteros virgines œdebant ad mille plagas; adulteras naso truncabant, ad perenne dedecus. Testis est Diodorus, lib. I, cap. vi.

Apud Arabes, Parthos aliasque nationes, adulteris semper pœna capitis fuit: quod plerique Philosophi prodidere, qui adulterium perjurio gravius crimen censuerunt. Testis est Alexander ab Alexandro, lib. IV, cap. i.

Cumani adulteram in foro omnibus ridendam exponebant: deinde asino per totam urbem circumvehabant, ut tota vita esset infamis, indeque dicebatur, quod asinum equitasset, testis Plutarchus in *Probl.* Tenedius rex legem tulit in adulteros, ut utriusque corpus securi cederetur, ejusque legis exemplum in filium edidit. Plato, lib. IX *De Legibus*, fornicantem mortis supplicio condemnat; adulterium impune a viro occidi posse asserit. Solon adulterum deprehendentem permisit occidere, teste Plutarcho in *Solone*.

In adulteros graves pœnas sanxit Julius Caesar, Augustus, Tiberius, Domitianus, Severus et Aurelianus, qui in adulterum id excogitavit, ut duarum arborum inflexis capitibus, ac ad pedes religatis, moxque dimissis, intervulsus utrimque propenderet. Testis est Cœlius, lib. X, cap. vi. Opilius Macrinus adulteros igne cremabat, teste Alexandro ab Alexandro supra.

Saxones, adhuc Pagani, adulteram cogebant se suspendio necare, et super bustum illius incense et concremate, adulterum suspendebant; testis S. Bonifacius apud Guilielmum Malmesbur. lib. I, cap. LXIV *De Anglis*.

Quin et Mahomet, adulterum publice fustigari ad centum ictus sanxit.

Brasilienses adulteras vel occidunt, vel tanquam servas vendunt: testis Osorius, lib. II *De Gestis Emmanuelis*.

Nota: Judas ex ira hic præcipit sententiam: damnat enim Thamar inauditam; rursus damnat non tantum Thamar, sed et fetum ejus innocentem. Jussit enim Thamar gravidam, cum fetu trimestri jam animato, comburi; itaque fetum tam corpore, quam anima interfici, quod est contra omne jus nature et gentium. Ita Cajetanus. Quod enim aliqui sic exponunt: «Produce eam,» scilicet, inquit, non proxime ad rogum, sed carcerem, ut illic asservetur, donec pepererit, et postea comburatur, non satis coheret cum textu, qui sic habet: «Produce eam,» non ut incarcerationem, sed «ut comburatur.» Unde et mox ad ignem protracta fuit Thamar. Subdit enim statim Moses, dicens: «Quæ cum duceretur ad pœnam.» Nam post hæc Thamar demum vers. 27 parit.

26. JUSTIOR ME EST. — Non ait, sanctorum me est, vel castior, sed justior; quia gravius peccavit Thamar quam Judas: hic enim sola fornicatione, illa fornicatione, adulterio et incestu peccavit. Justior tamen fuit, id est magis æque ac juste

egit Thamar cum Juda, quam Judas cum Thamar: Judas enim promissa et pacta sua illi non servavit, negando ei matrimonium Sela promissum; itaque provocavit et adiegit eam ut hanc stropham strueret Judæ, qua prolem, quam ex Sela sperabat, cum eam injuste impediret Judas, ab ipso Juda repeteret. Cum enim Thamar familie Judæ et Abrahæ jam addicta, omnino ex ea prolem cuperet, et negaretur ei suus Sela, alium modum, ut sui justii voti compos fieret, non habuit quam si astute, licet per scelus, ex ipso Juda prolem quaereret: Thamar ergo coram Deo iniquior, sed coram Juda justior extitit.

QUIA NON TRADIDI EAM SELA. — Subaudi, idcirco hoc fecit, ut hanc in me fabam cuderet.

ATTAMEN ULTRA NON COGNOVIT EAM. — Mansit ergo Thamar deinceps cœlebs, contenta prole suscepta ex Juda, inquit Theodoretus; nam Sela eam, hoc incestu paterno pollutam, non potuit, nec voluit habere conjugem, sed aliam duxit, ut patet Num. XXVI, 49; ex qua varios genuit filios, et inter eos unum, qui stare fecit solem, ut dicitur I *Paral.* IV, 22, de quo ibi.

27. APPARUERUNT. — Obstetrix manu ad uterum admota, cognovit duos intus motitari, et quasi luctari, uter prior exiret.

28. ISTE EGREDIETUR PRIOR. — Hebraice, *iste egressus est prior, q. d.* Iste est primogenitus, quia prior manum exultit; unde cocineo filo, vel funiculo eum ligabo et signabo, ut, si oriatur dubium, vel incertitudo aliqua, sciat ex filio quod hic prior manum exultulerit, sitque primogenitus.

29. RETRAHENTE MANUM. — Hæc omnia Deo dirigente et disponente facta esse docet S. Chrysostomus; nimirum volebat Deus non Zarâm, sed Phares primo nasci, esseque primogenitum, quia ex Phares volebat nasci Christum Dominum.

DIXITQUE MULIER. — obstetrix ægre ferens se deceptam; metuens etiam ne hæc violenta colluctatio et eruptio matri aut gemellis noceret, dixit:

QUARE DIVISA EST PROPTER TE MACERIA? — Hebr. est, «quare rupisti super te rupturam,» vel «maceriam,» id est, cur membranam qua operiebaris rupisti, ut prodires ante fratrem tuum? hoc est, cur ruptis secundinis prior egressus es, et antevertisti fratrem tuum (1)?

Gemelli enim easdem secundinas habent. Audi Fernelium, lib. VII *Physiologia*, cap. XII: «Qui gemelli unius sunt sexus, iisdem secundinis involuti, simplici duntaxat membrana (quam *ζυγωτις*, id est agnina vocant) sejunguntur; suum quisque tamen umbilicum, propriasque tum venas, tum

(1) Alii, ob accentum, divisim legunt et vertunt ita: *Quid rupisti! Super te est ruptura*, tibi est imputanda, q. d. obstetrix: Ejus eruptioinis causa ego non habear, sed tu, qui sponte egredieris. Quanti momenti essent apud illius ævi homines *επιτεταχθαι*, exemplo Jacobi et Esavi aliorumque satis notum est.

Cor Tha
mar ju
stor
quam
Judas?

Vers. 27.

Vers. 28.

Vers. 29.

Gemelli
ejusdem
sexus
eandem
membrana
habet
secundi-
nas.

arterias obtinet; qui vero diversi sunt sexus, diversas quoque secundinas acceperunt, easque prorsus diemplas. » Idem docet Rodericus a Castro, lib. III *De Natura mulierum*, cap. XIII, idemque per experientiam se comperisse nostri Medici profiterentur.

Nota: Hæc sunt verba obstetricis ægre ferentis, uti dixi, præreptum esse Zaræ a Phares exitum ex utero et primogenituram. Nota: Pro *maceria*, hebraice est *Phares*, id est, ruptura, item murus, sive sepes (ut vertunt Septuaginta) que rumpitur; murus hic est membrana, qua quasi muro infans in utero matris cingitur et involvitur, quaque perrupta egreditur. Hæc membrana vocatur secundina, eo quod infantem nascentem sequantur, et ex utero emittantur. Hinc infans vocatus est Phares, id est, divisio vel divisor, aut ruptor, quia prior rupit et divisit secundinas, quasi murum sibi obstantem, ut prior nasceretur. «Phares, inquit S. Hieronymus, ab eo quod divisit membranalium secundinarum, divisionis nomen accepit: unde et Pharisæi, qui se quasi justos a populo separaverant, Pharisæi, id est divisi, appellabantur. » Hinc et illud, quod Baltasari inscriptum fuit, *Daniel*, v, 28: «Mane, Tekel, Phares,» id est, «numerationum, appensum et divisum est regnum tuum,» ac datum Persis et Medis. Ita S. Hieronymus.

Nota secundo, Phares habitus fuit primogenitus Judæ, habitusque jura primogenituræ; unde stirps Judæ textur per Phares: ac David omnesque reges, et Christus ipse Judæ promissus, *Gen.* XLIX, 10, de eo per Phares prognati sunt.

Dices: Sela, filius Judæ legitimus, senior fuit Phares, proxime enim post Her et Onan genitus est; ergo iis mortuis, ad eum devolutum est jus primogenituræ, præsertim cum Sela filios reliquerit, qui nominantur I *Paral.* IV, 21. Respondeo Her fuisse primogenitum Judæ; eoque mortuo, debuisse Onan, et deinde Selam ducere ejus uxorem relictam Thamar, ac ex ea suscitare semen Her fratri suo, ejusque nomine censere primogenitum, scilicet vocando eum filium Her, ut dixi vers. 9. Quia vero hoc non fecit Sela, sed Judas gignendo ex Thamar Phares, hinc Phares censetur primogenitus, utpote filius Thamar, uxoris Her primogeniti, ac consequenter succedens in locum Her primogeniti, ex usu et lege illius sæculi. Hæc de causa operose hic narratur generatio et natiuitas Phares, ante Zarâm, quia si Zarâ fuisset natus ante Phares, fuisset primogenitus Judæ: hinc in utero contendit cum Phares, ut prior nasceretur. Hic rursus videmus causam, cur Thamar tam ardentem quaesierit prolem ex Sela, et eo negato, ex Juda; quia scilicet cupiebat ex se nasci primogenitum hæredem et principem nobilissimæ familie Judæ. Licet enim lex de suscitando semine fratri demortuo, tantum nominaret et obligaret fratres, non patres, eo quod copula nurus cum patre, puta cum socero, esset vetita: tamen si

patrem filium suum negaret nurui illiberi et viduæ, illi ex lege debitum, illaque proinde jus suum, licet per scelus, reposeret a patre, puta a socero, uti fecit hic Thamar, tunc proles ex ea primo nascens, censetur primogenita, quia juris fictione et interpretatione, censetur pater fecisse, jusque nurui, æque ac primogenito suo mortuo debitum reddidisse per se, quod debuisset facere et reddere per filium superstitem. Cum enim regula Juris habeat: «Quod quis facit per alium, hoc per se facere videtur;» multo magis, quod per alium facere tenetur, si per se faciat, reipsa fecisse censendus est. Addunt aliqui videri stirpem Sela in posteris defecisse, nulla enim ejus alibi fit mentio: Phares vero stirps duravit usque ad Christum. Emortua ergo stirps Sela, omni jure primogenitura devoluta est ad stirpem Phares, utpote proximam. Verum hoc incertum est, nec satisfacit. Nam jam inde ab initio, cum adhuc staret stirps Sela, Aminadab, qui fuit secundus a Phares (Phares enim genitus Esron, hic genuit Aran, hic Aminadab, ejusque filius Naasson, fuerunt principes in tribu Judæ, quasi ejus primogeniti, ut patet Num. 1, 7.

30. ZARA. — «Zara» hebraice idem est quod *oriens*, quia hic filius cum prior extendisset manum, prior quoque oriri et nasci debebat naturaliter. Vocatus est, inquit S. Hieronymus, «Zara,» id est oriens, sive quia primus apparuit, sive quod plurimi justi ex eo nati sunt, ut patet I *Paral.* cap. II et seq.

Allegorice, Zara qui prior manum protulit, est Judeus, qui prior legem accepit, sed manum cocineo filo ligatam retraxit, quia conscientiam Christi sanguine pollutam, a Deo et salute avertit: unde ei prælatus est Phares, id est, Gentilis populus, qui prior ad lucem fidei venit, et Deo natus est, rupitque maceriam inimicitiarum inter Deum et homines, per Christi sanguinem. Ita Rupertus et Cyrillus. E contrario tamen S. Chrysostomus, Irenæus et Theodoretus per Zarâm Christianos Gentiles, per Phares Judeos accipiunt.

Moraliter, vide hic qualis sit origo familiarum nobilissimarum, quidque sit nobilitas. Ecce enim ex hoc incestu Judæ cum Thamar prognati sunt David, Salomon omnesque reges Judæ, ipseque Christus Dominus: hic enim a Juda per Phares et Thamar descendit. Nam omnes legitimi filii Judæ, vel nullos, ut Her et Onan, vel paucos et plebeios, ut Sela, posteros habuerunt, ut liquet I *Paral.* IV, 21. Pari modo nullus est rex, aut princeps, qui si suos majores a bis mille annis repetat, inter eos non inventurus sit multos spurios, multos rusticos aut cœdones, aut his viliores, quinimo evecti sunt. Ita Saul ab asinis, David ab ovibus ad regnum evasit. Jephthæ ex latrone factus est princeps, Arsaces ex latrone factus est rex Parthorum, Gyges ex pastore factus est rex Lydorum. Darius Hystaspis Cyri pharetophorus fuit. Valentinia

Vers. 30.
Zara est
oriens.

Moraliter, omnis nobilitas ignobilis habet principium.

Esse-
pila.

nus I Imperator patrem habuit funes torquentem. Tamberlanus ex bubulo factus est rex Tartarorum. Agathodes Syracusanorum tyrannus patrem habuit figulum. Tullus Hostilius ex pastore factus est rex Romanorum. Aurelianus et Diocletianus humili genere nati sunt. Maximinus fuit opilio. Maximus Puppienus patrem habuit fabrum ferrarium. Justinus Imperator primo, fuit subuleus; secundo, bubuleus; tertio, faber lignarius; quarto, miles, inde Imperator. Mahometes, auctor mahometismi et Aleoranti, camelarius fuit. Othomanus, primus Turcarum princeps, agrariis parentibus ortus est, cujus posterit etiamnum Turcarum sunt Imperatores. Sultanos Egyptios ex gentis et regni instituto prius oportebat servos esse, quam ad eum

honorem conscenderent. Denique omnis nobilitas ignobile habuit principium: et qui in avorum nobilitate gloriantur, non in sua, sed in aliena virtute gloriantur. Et hoc ergo vanitas est. Recte Poeta:

Tota licet veteres exornent undique cere
Atria, nobilitas sola est atque unica virtus.
Nam genus, et provos, et que non fecimus ipsi,
Vir ex nostra voco.

Et merito Iphierates cuidam exprobranti ignobilitatem: « Meum, inquit, genus a me incipit, tum in te desinit. » Ita Plutarchus in *Apophthegm.* Idem suis æmulis respondit Cicero: « Ego, ait, meis majoribus virtute prælixi. »

CAPUT TRIGESIMUM NONUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Joseph castitas tentatur ab hera: ille relicta ei chlamyde fugit, ideoque per calumniam heræ incarcerationatur.

1. Igitur Joseph ductus est in Ægyptum, emitque eum Putiphar eunuchus Pharaonis, princeps exercitus, vir Ægyptius, de manu Ismaelitarum, a quibus perductus erat. 2. Fuitque Dominus cum eo, et erat vir in cunctis prospere agens: habitavitque in domo domini sui, 3. qui optime noverat Dominum esse cum eo; et omnia quæ gereret, ab eo dirigi in manu illius. 4. Invenitque Joseph gratiam coram domino suo, et universa quæ ei tradita fuerant: 5. benedixitque Dominus domui Ægyptii propter Joseph, et multiplicavit tam in præpositis omnibus, gubernabat creditam sibi domum, et universa quæ ei tradita fuerant: 6. benedixitque Dominus domui Ægyptii propter Joseph, et multiplicavit tam in ædibus quam in agris cunctam ejus substantiam. 6. Nec quidquam aliud noverat, nisi panem quo vesceretur. Erat autem Joseph pulchra facie, et decoris aspectu. 7. Post multos itaque dies iniecit domina sua oculos suos in Joseph, et ait: Dormi mecum. 8. Qui nequaquam acquiescens operi nefario, dixit ad eam: Ecce dominus meus, omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo sua: 9. nec quidquam est quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi præter te, quæ uxor ejus es: quomodo ergo possum hoc malum facere, et peccare in Deum meum? 10. Hujuscemodi verbis per singulos dies, et mulier molesta erat adolescenti, et ille recusabat stuprum. 11. Accedit autem quadam die, ut intraret Joseph domum, et operis quippiam absque arbitris faceret: 12. et illa apprehensa lacinia vestimenti ejus, diceret: Dormi mecum. Qui relicto in manu ejus pallio, fugit, et egressus est foras. 13. Cumque vidisset mulier vestem in manibus suis, et se esse contempnam, 14. vocavit ad se homines domus suæ, et ait ad eos: En introduxit virum Hebræum, ut illuderet nobis: ingressus est ad me, ut coiret mecum, cumque ego succlassassem, 15. et audivisset vocem meam, reliquit pallium quod tenebam, et fugit foras. 16. In argumentum ergo fidei retentum pallium ostendit marito revertenti domum, 17. et ait: Ingressus est ad me servus Hebræus quem adduxisti, ut illuderet mihi: 18. cumque audisset me clamare, reliquit pallium quod tenebam, et fugit foras. 19. His auditis dominus, et nimium credulus verbis conjugis, iratus est valde: 20. tradiditque Joseph in carcerem, ubi vinceti regis custodiebantur, et erat ibi clausus. 21. Fuit autem Dominus cum Joseph, et misertus illius dedit ei gratiam in conspectu principis carceris. 22. Qui tradidit

in manu illius universos vincetos qui in custodia tenebantur: et quidquid fiebat, sub ipso erat. 23. Nec noverat aliquid, cunctis ei creditis: Dominus enim erat cum illo, et omnia opera ejus dirigebat.

23. 1. Igitur Joseph. — Redit hic Moses ad historiam Josephi, intercisam cap. præcedenti per historiam genealogiæ Judæ; gesta enim Josephi et Judæ præ aliis fratribus prosequitur hic Moses, quia Judas et Joseph diviserunt primogenituram Rubeni, a qua ipse propter incestum excidit, ut patebit cap. xlix, vers 3 et 4.

EMITQUE EUM PUTIPHAR. — Tradunt Hebræi, inquit S. Hieronymus, Putiphar emisse Josephum ob nimiam ejus pulchritudinem, in turpe ministerium, ideoque Deo vindicæ virilia ei exaruisse, ut fieret eunuchus, eaque de causa electum esse sacerdotem Heliopoleos: et hujus filiam esse Aseth, quam postea uxorem Joseph accepit. Hanc traditionem probare videtur S. Hieronymus, eamque sequitur Rupertus. Sed alii passim non immerito eam habent pro fabula, a Judæis more suo conficta.

2. FUITQUE DOMINUS CUM EO. — eum ejusque actiones per omnia dirigendo et prosperando, eumque omnibus amabilem et gratiosum efficiendo. Ita S. Chrysostomus. Unde sequitur: « Et erat vir (non etate, erat enim juvenis 17 annorum, sed prudentia et gravitate) in cunctis prospere agens. » Quam felix et fortunatus est, cujus actiones omnes dirigit Deus!

Nota quod Deum etiam in Ægypto invenit Joseph: pius enim et sanctus ubicunque fuerit, invenit Deum, juxta illud *Psal. cxxviii*: « Si ascendero in cælum, tu illic es. » Vide fidelitatem Dei, qui nunquam in adversis suis derelinquit, uti facit mundus.

Vide rursum, ut omne solum forti patria est. Stilpo, a Demetrio captus Megaris, et rogatus num quid amisisset, respondit: « Bellum nulla ex virtute spolia ducit. » Et Bias, capta patria, profugus: « Omnia mea, inquit, mecum porto. » Idem sensit et fecit hic Joseph. Addit S. Chrysostomus, *hom. 62*, Joseph in tot tantisque suis calamitatibus, non cecidisse animo, nec diffusum esse suo somnio, et Dei de sua exaltatione promisso, multo minus putasse se a Deo esse derelictum; sed: « omnia, inquit, tulit fortiter et mansuete, sperans a Deo meliorem sortem, nec dubitans se hæc via exaltatum iri. » Hic enim mos est Deo, inquit, ut non liberet a tentationibus et periculis viros virtute claros, sed in ipsis suam declarent virtutem, ut tentationes ipse eis fiant occasio lætitiæ magnæ. Propter hoc et B. David: « In tribulatione dilatasti mihi; » non ait, « Liberasti, » sed « dilatasti mihi, » id est me. Audi S. Ambrosium, lib. *De Joseph*, cap. iv: « Servile, ait, est omne peccatum, libera innocentia. Quomodo autem non est ille servus, qui subditus est libidini? suscipit omnes metus, insidiatur

somnis singulorum: ut unus cupiditate potatur, fit servus omnium. » Et mox: « Nonne videtur tibi iste in servitute dominari, ille autem in libertate servire? Serviebat Joseph, regnabat Pharaon: beatorum hujus servitus, quam regnum illius. Denique tota Ægyptus collapsa esset fame, nisi regnum suum servili consilio subdividisset. Habent igitur unde gloriantur originales servuli: servitit et Joseph; habent quod imitentur, ut discant conditionem se mutare posse, non mores; esse et in vernaculis libertatem et in servitute constantiam (1). »

6. NEC QUIDQUAM ALIUD NOVERAT, NISI PANEM QUO VESCERATUR. — non Putiphar, sed Joseph, inquit Hieronymus Prado in *Ezech.*, cap. xix, vers. 39, *g. d.* Joseph nil omnino ex tam locupletis substantia, sibi a domino suo credita, usurpabat aut vindicabat, præter necessariam vite annonam: ut cognoscere hic idem sit quod sibi vindicare, pro suo agnoscere, sibi adscribere, quasi Joseph hic laudetur a rara quadam continentia, sive abstinentia.

Verum, quia vers. 13 idem dicitur, non de Joseph, sed de custode carceris, quod scilicet nihil de suis nosset, sed omnia credidisset Joseph: hinc melius hic quoque eadem phrasin eodem modo accipimus, *g. d.* Putiphar ita omnia sua credebat Joseph, ut de his nihil inquireret, nihil cognosceret, nullius rei curam gereret, nisi tantum ut accumberet mensæ, et frueretur eis quæ Joseph curabat et procurabat. Ita Philo et S. Ambrosius.

7. POST MULTOS DIES. — anno circiter undecimo captivitatis et servitutis suæ in Ægypto, cum jam esset 27 annorum. Nam anno ætatis suæ 17, Joseph ductus est in Ægyptum, et anno 30 liberatus est e carcere, in quo triennium fuerat propter hanc calumniam heræ suæ, uti ostendat cap. xl, vers. 4; conjectus est ergo in carcerem anno ætatis suæ 27.

INIECIT DOMINA SUA OCULOS SUOS IN JOSEPH. — Nimirum, oculi sunt in amore duces. Qui vult ergo castus esse, imiletur Job dicentem, cap. xxxi: « Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine. » Rursum dicant hic, ait S. Ambrosius, juvenes cavere oculos feminarum: adamantur enim etiam ii qui nolunt amari.

9. QUOMODO ERGO POSSUM HOC MALUM FACERE? — Vers. 9. ut hero meo in me ita propenso, tam ingratus, infidus et injustus sim?

ET PECCARE IN DEUM MEUM, — quem, ut ubique

(1) Vers. 3. Hebr. sct. *in domo dominorum suorum*, plurali honoris causa adhibito. Vers. 4. *Gubernabat creditam sibi domum*. Talis servus Romanis dicebatur *aristensis*. Cf. *Plauti Asinar. Act. ii*, scen. 4.

Oculi sunt in amore duces.

presentem, intueor et revereor, quem ut patrem amo. et vindicem timeo.

Pie nota hic Pererius tria esse vincula, quibus viri sancti fortissime se constrictos sentiunt, ne possint Deum offendere. Primum est reverentia divinae majestatis, ubique presentis et cuncta cerentis. Sancti enim viri, semper in conspectu Dei ambulantes, videntur sibi non posse non omnia caste sancteque facere, ideoque ne presens numen ulla re offendat, ab iis omnibus quas ei displicent, religiosissime cavent. Contra faciunt impii, de quibus dicitur Psalm. ix : « Non est Deus in conspectu ejus, inquinatae sunt viae illius in omni tempore, auferuntur judicia sua a facie ejus. » Tales fuerunt senes illi Susannae insidiantes, de quibus dicitur Daniel. xiii, 9 : « Evertunt sensum suum, et declinaverunt oculos suos, ut non viderent cœlum, neque recordarentur judiciorum iustorum. »

Secundum est recordatio benevolentiae ac beneficentiae Dei erga se. Et hoc est quod ait Dominus, Osee xi : « In funiculis Adam (id est, iis quibus trahi solent homines, puta amore et beneficiis) traham eos in vinculis charitatis. » Quis non reputet impossibile sibi esse in Deum peccare, si serio consideret Dei in se tot et tanta beneficia, praeferentia, praesentia et futura, quae suis promissis? et Deum esse eum, in quo vivimus, movemur et sumus, cujus beneficium est, quidquid boni in corpore animoque habemus? Denique si consideret Deum in se esse optimum, pulcherrimum, suavissimum, summe amabilem, talemque se nobis exhibere nunc et magis exhibiturum in cœlo, si constanter ei adhaereamus. Vide S. Augustinum, serm. 83 De Tempore, ubi de Josepho hoc nostro loquens, ex S. Ambrosio auream hanc affert sententiam : « Amator Dei dilectissimi, amore mulieris non vincitur; castum animum incitans adolescentia non permovet, nec diligens auctoritas : magnus plane vir, qui venditus servire tunc nescivit, adamatus non redamavit, rogatus non acquievit, apprehensus auferuntur. »

Tertium vinculum est timor Dei, conceptus ex consideratione severissimi iudicii et vindictae, quam Deus tum in hac vita saepe, tum certissime et rigidissime exercebit in die iudicii, ubi nullum peccatum, etiam minimum relinquet impunitum. Unde David, Psalm. cxviii : « Confige, inquit, timore tuo carnes meas : a iudicis enim tuis timui. »

Hinc S. Basilii in illud Psalm. xxxiii : « Venite, filii, audite me, timorem Domini docebo vos : Cum te, inquit, appetitus invaserit peccandi, velim cogites horribile iudicium Christi tribunal, in quo praesidebit iudex in excelso throno; astabit autem omnis ejus creatura, ad gloriosum ejus conspectum contremiscens : adducendi etiam nos summo singuli, eorum quae in vita gessimus rationem reddituri : mox illis qui mala perpetrarunt,

terribiles quidam et deformes assistent angeli, igneos vultus pro se ferentes, atque ignem spirantes in homines, scilicet impios. Ad haec cogita profundum barathrum, et inextricabiles tenebras, et ignem carentem splendore, urendique vim habentem, sed privatum lumine; deinde verum genus, venenum immittens, et carnem vorans, inexplebiliter esuriens, neque unquam saturitatem sentiens, atque intolerabiles dolores corrosione ipsa infigans. Denique quod omnium gravissimum est, opprobrium illud, et confusionem sempiternam. Haec time, et hoc timore quasi freno, animum a peccatorum concupiscentia reprime. » Ita S. Basilii.

Josephum castum imitata est casta Susanna, dum ad scelus sollicitata dixit : « Angustiae mihi sunt undique; sed melius est mihi absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini. » Ita Sancti omnes usque ad mortem resisterunt peccato. Paulus, Rom. viii : « Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio, angustia, etc. Certus sum, quia neque mors, neque vita, » etc. Rufinus dixit Theodosio Imperatori se curaturum ut Ambrosius vincula ei injecta laxaret. Cui Theodosius : « Novi ego constantiam Ambrosii, et quod nullo regiae majestatis terrore Dei legem transgredietur. » Eudoxiae Imperatrici miitanti S. Chrysostomo dixerunt sui : « Frustrata illum hominem terret; nihil ille nisi peccatum timet. » S. Ludovicus Francia rex, per a S. Lablancha matre didicit « potius mortem optetere, quam in peccatum lethale consentire. » Tobias filio suo : « Cave ne aliquando peccato consentias; multa bona habebis, si timeris Deum. » S. Edmundus Cantuariensis archiepiscopus : « Malo, inquit, insilire in rogum ardentissimum, quam peccatum ullum sciens admittere in Deum. » Sapientis : « Tanquam a facie colubri fuge peccatum. » S. Anselmus : « Si hinc peccati horrorem, inde inferni dolorem corporaliter cererem, et necessario uni eorum immergi deberem, prius infernum quam peccatum appetere. » Ita Machabaei, ita Martyres tormenta preterierunt peccato.

Audi et Gentiles : Aristoteles, iii Ethic. : « Melius est mori, quam facere aliquid contra bonum virtutis. » Seneca : « Et si scirem homines ignoraturos, et Deum ignosciturum, tamen peccare nollem, ob peccati turpitudinem. » Quid enim est peccatum? est cadaver, est lepra, est cloaca foetissima : est monstrum naturae rationalis : est offensa et laesio divinae Majestatis : est reatus ignis aeterni : est delictum, est christidicium. Papinianus Jurisconsultus, licet Gentilis, mori maluit, quam patricium Caracallae Imperatoris, qui occiderat fratrem Getam, defendere : testis est Spartianus in Caracalla. Democles puer in balneo, ut stuprum Demetrii regis evaderet, in aquam ferventem insiliit : ne se pollueret, maluit ille mori : testis Plutarchus in Vita Demetrii.

40. HUIUSMODI VERBIS PER SINGULOS DIES LOQUE-

Constantiam. — Nota hic invictam Josephi constantiam. Nam etiam ingentes arbores magnis crebrisque percussis ictibus concidunt; etiam durissima saxa guttis minutissimis assidue cadentibus excavantur : quanto magis hominem magnitudine et assiduitate tentationum superabilis est, cujus caro non est aenea, ut inquit Job, nec fortitudo ejus, est fortitudo lapidum; Joseph tamen non cessit, nec humanae naturae infirmitati, nec juvenilis aetatis in libidinem proclivitati, non assidue sollicitationi herae suae, non opibus et promissis, quae illa offerebat, non minis et periculis gravissimis, quibus se, si facinus recusaret, exponebat. Discite hic nullam tentationem, quantaecumque ea sit, esse insuperabilem, teque inexcusabilem fore si ab ea te superari sinas, cum omnem, aequae ac Joseph, per Dei gratiam superare possis et debeas, praesertim si jugiter memor sis aeternitatis et aeternae gloriae vel gehennae : certa pro aeternitate.

STUPRUM. — adulterium.

12. LACINIA. — ora vel extremitate pallii. Addit Josephus illum finxisse morbum, et sollicitasse Josephum in die festo solemani, quo familia domo aberat. Sed videtur Josephus haec, uti et alia, de suo addebat praeter veritatem; si enim ita est, quomodo ergo mulier, vers. 13, elapso Joseph exclamavit, et evocavit domesticos?

PUGIL. — Potuisset Joseph, utpote juvenis in florenti aetate robustus, feminae hoc pallium suum per vim extorquere, sed noluit : idque primo, ex reverentia, ne quam vim herae suae inferret. Secundo, quia presentissimum remedium contra tentationes libidinis est, non collectatio, sed fuga. Unde Apostolus ait : « Fugite fornicationem. » Vide de fuga haec, deque cavenda familiaritate mulierum, S. Augustinum, serm. 230 De Temp., ubi inter caetera sic ait : « Joseph, ut impudicam dominam posset evadere, fugit; ergo contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam : nec tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmam desideras obtinere. Inter omnia certamina Christianorum, sola duriora sunt proelia castitatis, ubi quotidiana est pugna, et rara victoria : hic ergo Christianis quotidiana martyria deesse non possunt. Si enim castitas, et veritatis, et iustitiae est Christus; si et ille qui eis insidiatur persecutor est, ille qui et in aliis defendere, et in se custodire voluerit, Martyr erit. » Recte ergo S. Bernardus in Sent. brevior. : « Parcatas, ait, in ubertate, largitas in paupertate, castitas in juventute, martyrium est sine sanguine. »

Tertio, fugit Joseph, ne vel mulierem tangeret, vel ab ea tangeretur : quia vel ipse mulieris factus, quasi contagiosus et venenosus, est viro fugiendus, non minus quam rabidissimi canis morsus, inquit S. Hieronymus, lib. I Contra Jovinianum.

Nota hic : Imitare et apprehende cum Josepho

duplex scutum castitatis. Primum est presentis Dei memoria, amor et timor, si nimirum cogites tum Dei presentiam, Dei iudicium, vel vindictam et infernum; tum Dei bonitatem, pulchritudinem et delicias, quas omnem corporum pulchritudinem et voluptatem in immensum superat, de quo dixi vers. 9. Secundum est fuga occasionum et tentationum, ac praesertim mulierum. Sic enim fugit Joseph, relicta chlamyde.

Sed quid si fugere non liceat? Audi quid fecerit S. Euphrasia Martyr, quae ad prostibulum damnata, quod idolis sacrificare nollet, cum ab improbo juvene invaderetur, hac arte cum eludens, et pudori suo consuluit, et martyrium assecuta est. Si, inquit, mihi parcas, docebo te pharmacum, quo pernetus, in praелиis nullo telo ferro laedi poteris. Ille promissit, si ejus rei fidem faceret; tum illa : In me, inquit, cape experimentum; atque cera cum oleo commixta inungens collum : Feri, inquit, illud quam potes validissime. Fecit juvenis, et uno ictu ei caput recessit. In hoc stragamento aequae caliditatem virginis, atque constantiam admiraberis : testis est Nicephorus, lib. VII Hist. cap. xii. Non enim erat ei tunc aliud remedium servandae castitatis, nisi haec pia fraus, ad quam cum cogit juvenis inhians ejus pudori, quem ut servaret, mori maluit; unde juste juvenem decepti, qui proinde necis ejus auctor censeri debet, tum physice, tum moraliter. Ipsa ergo martyr est, non sui homicida.

Nota secundo, cum Ruperto, virtutes heroicæ Josephi : primo, temperantiam et continentiam; quia juvenis 27 annorum existens, isque formosus, et a domina sua pollicente ampla secreto amatus et rogatus, non redamavit, sed constans in sua castitate stetit. Secundo, iustitiam et fidelitatem; quia heri sui torum exhorruit. Tertio, prudentiam; quia apprehensus aufugit. Quarto, fortitudinem; quia furias insanæ amissas, carceres mortemque ipsam non timuit, et pro sua castitate contempsit. Quinto, constantiam; quia quotidie ab heri interpellatus, quasi adamus resistit et constitit.

Hinc S. Chrysostomus ait magis se mirari factum Josephi, quam tres pueros Hebraeos in fornace Babylonia illosos permansisse. Sicut enim illi, sic et Josephus in mediis ignibus illesus, non adustus, sed purior, integrior, robustior et clarior effulsit : ut merito Josepho acclamari possit, quod S. Dominico (non fundatori Ordinis, sed alteri ex eodem Ordine) in simili tentatione victori acclamarunt demones : « Vicisti, vicisti; quia in igne fuisti, et non arsis. » Hinc et S. Ambrosius miratur Josephum ita dominantem concupiscentiae, rebusque omnibus. Audi eum, lib. De Joseph, cap. v : « Magnus, ait, vir Joseph, qui venditus servile tamen nescivit ingenium, adamatus non redamavit, rogatus non acquievit, apprehensus aufugit. Qui cum ab uxore do-

Duplex scutum castitatis. Primum.

Secundum.

Quinquaginta virtutes heroicæ Josephi. Prima.

Secunda.

Tertia.

Quarta.

Quinta.

Joseph in igne illesus.

mini sui conveniretur, teneri veste potuit, animo capi non potuit: ac ne ipsa quidem verba diu passus est; contagium enim judicavit, si diutius moraretur, ne per manus adulterae libidinjs incœntiva transirent. Itaque vestem exiit, crimen excussit. Ille dominus fuit, qui amantis non excepit faces, qui lenociantis vincula non sensit, quem nulla mortis formido perterriti, qui maluit liber criminis mori, quam criminosa potentia eligere consortium. » Et S. Gregorius, homil. 13 in Ezech. : « Conamur, ait, carnis illecebram vincere. Joseph ad memoriam redeat, qui, tentante se domina, studuit carnis continentiam etiam cum vita periculo custodire. Unde factum est ut, quia membra sua bene noverat regere, regenda quoque omni Ægypto præesset. »

Allegorice: Joseph, inquit Rupertus, est Christus, mulier Ægyptia est Synagoga, que carnaliter Messiam adamat, expectans ejus regnum terrenum et carnale; sed Christus, religio ei pallio, id est cœremonis legis, fugit ad Gentes, a quibus in spiritu et veritate adoratur.

Symbolice, Philo: Joseph, inquit, est princeps, sive rex; Putiphar herus, est populus, pones quem est ipsum jus regni; uxor est concupiscentia et libido, qua populus saepe ducitur: huic constanter resistit Joseph, id est, verus princeps, si sincere publicum bonum amet et tueatur.

Sic tropologice, herus est ratio, uxor est concupiscentia: huic resistit Joseph, id est, spiritus continens et constans.

Vers. 13. 13. **CONQUE VIDERIS MULIER.** — Nota hic ingenium versatile, impudentiam et improbitatem mulieris, nimirum: « Aut amat, aut odit mulier, nihil est tertium. Secundo, ejusdem nequitiam, audaciam et dolos, quibus in Josephum suum crimen intorquet. Tertio, ejusdem furias, quibus illi antea adamato necem parat, nimirum:

Mulier savissima tunc est.
Cum stimulis odio pudor admovet.

Vers. 19. 19. **NIMIM CREDULUS.** — Non enim Josepho locum dedit se purgandi, nec de facto inquisivit; sed statim damnavit innocentem. Secundo, non advertit homo zelotypus, hanc ipsam vestem indicium esse violentiæ a muliere profectæ, et innocentia ac reverentiæ Josephi. Nam si ipse (ut sapienter ait Philo) vim domine voluisset inferre, facile vestem suam utpote femina robustior, servasset, imo et femine extorsisset.

Vers. 20. 20. **TRADIDITQUE JOSEPH IN CARCEREM.** — « Humiliaverunt, inquit David, Psalm. civ, in compedibus pedes ejus, ferrum pertransivit animam ejus; » sed paulo post, Deo dirigente, factus est Joseph licet inter vinctos liber, imo princeps. Consolatur, inquit Josephus, se in carcere Joseph, cogitans potentorem esse Deum is qui se vincirent. Deo enim se, suamque innocentiam

cure esse sciebat; nec dubitabat quin Deus enim ex his vinculis cum gloria, vel presentis, vel futura eriperet. Unde « libens, inquit S. Ambrosius, pro castitate subibat hoc carceris mortisque martyrium. » Erat enim Joseph, utpote ob adulterii calumniam incarcerationatus, in certo martyrii mortisque periculo.

Allegorice, Joseph est Christus, qui innocens a Juda et Judæis traditus, compactusque est in carcere mortis, sed inter mortuos quasi liber a Deo Patre effectus, omnium victorum, adeoque inferni potestatem et imperium accepit. Ita Prosper et Rupertus. Audi S. Ambrosium, lib. De Joseph, cap. vi: « Considera nunc, ait, illum verum Hebræum (Christum), illum non somnii, sed veritatis et præclaræ visionis interpretem, qui de divinitatis illa plenitudine, de ubertate celestis gratiæ in hunc corporem carcerem venerat; quem non potuit sæculi hujus illecebra mutare, etc.; postremo adulterina quadam Synagoge manu, veste corporis apprehensus carnem exiit, liber mortis ascendit. Calumniata est meretrix, ubi eum cernere non potuit: quem carcer non tenuit, sed inferna tenuerunt; quin etiam quo veluti puniendus descenderat, inde alios liberavit; ubi ipsi stringebantur mortis vinculis, ibi laxavit ipse vincula mortuorum. »

Rursum Joseph hic noster patriarcha sua castimonia, innocentia, patientia, gratia adumbravit Josephum sponsum B. Virginis, cujus dignitas et sanctitas præ aliis perisque Sanctis, vel ex eo colligi potest, quod Christi et Virginis nutritus fuerit, quodque Christi pater dictus sit et creditus. Nam, ut ait S. Bernardus, hom. 2 super Missus est: « Ille Joseph fraterna ex invidia venditus et ductus in Ægyptum, Christi venditionem præfiguravit: iste Joseph Herodianam invidiam fugiens Christum in Ægyptum portavit. Ille domino suo fidem servans, dominæ noluit commiseri: iste dominam suam, Domini sui matrem, virginem agnosceens, et ipse continens, fideliter custodivit. Illi data intelligentia in mysteriis somniorum: isti datum est conscium fieri atque participem celestium sacramentorum. Ille frumenta servavit, non sibi, sed omni populo: iste panem vivum et cœlo servandum accepit, tam sibi, quam toti mundo. »

23. **NEC NOVERAT ALIQUID.** — non Joseph, sed custos carceris, qui vinctos, omniaque in carcere Josepho crederat. Vide dicta vers. 6. Eleganter S. Chrysostomus (vel quisque est auctor: stylus enim Latinum redcliet auctorem), hom. De Josepho vendito, tom. 1: « Intrat, ait, Joseph sanctissimus custodiam, visitator magis quam reus; provisor, non socius; medicus, non egrotus. Adeo fit cunctorum prepositus, fit in reorum solatium procurator. Gaude, innocentia, et exulta; gaude, inquam, quia ubique illasa es, ubique secunda. Si tentaris, proficis; si humiliaris, erigeris; si pugnas, vincis; si occideris, coronaris. Tu in servitute

libera es, in periculo tuta, in custodia leta. Te potantes honorant, suspiciunt principes, magnates exquirunt. Tibi boni parent, mali invident, ze-

lant æmuli, inimici succumbunt. Nec unquam poteris victrix non esse, etiamsi inter homines tibi justus iudex defuerit. »

CAPUT QUADRAGESIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Joseph pincernæ et pistori somnia explicat: explicationem probat eventus.

1. His ita gestis, accidit ut peccarent duo eunuchi, pincerna regis Ægypti, et pistori, domino suo. 2. Iratusque contra eos Pharaon (nam alter pincernis præerat, alter pistori-bus) 3. misit eos in carcerem principis militum, in quo erat vinctus et Joseph. 4. At custos carceris tradidit eos Joseph, qui et ministrabat eis. Aliquantulum temporis fluxerat, et illi in custodia tenebantur. 5. Videruntque ambo somnium nocte una juxta interpretationem congruam sibi: 6. ad quos cum introisset Joseph mane, et vidisset eos tristes, 7. seiscitatus est eos dicens: Cur tristior est hodie solito facies vestra? 8. Qui responderunt: Somnium vidimus, et non est qui interpretetur nobis. Dixitque ad eos Joseph: Numquid non Dei est interpretatio? referte mihi quid videritis. 9. Narravit prior, præpositus pincernarum, somnium suum: Videbam coram me vitem, 10. in qua erant tres propagines, crescere paulatim in gemmas, et post flores uvas maturescere: 11. calicemque Pharaonis in manu mea: tuli ergo uvas, et expressi in calicem quem tenebam, et tradidi poculum Pharaoni. 12. Respondit Joseph: Hæc est interpretatio somnii: Tres propagines, tres adhuc dies sunt, 13. post quos recordabitur Pharaon ministerii tui, et restituet te in gradum pristinum: dabisque ei calicem juxta officium tuum sicut ante facere consueveras. 14. Tantum memento mei, cum bene tibi fuerit, et facias mecum misericordiam, ut suggeras Pharaoni ut educat me de isto carcere: 15. quia furto sublatus sum de terra Hebræorum, et hic innocens in lacum missus sum. 16. Videns pistorum magister quod præderet somnium dissolvisset, ait: Et ego vidi somnium, quod tria canistra farina haberem super caput meum: 17. et in uno canistro quod erat excelsius, portare me omnes cibos qui fiunt arte pistoria, avesque comedere ex eo. 18. Respondit Joseph: Hæc est interpretatio somnii: Tria canistra, tres adhuc dies sunt; 19. post quos, auferet Pharaon caput tuum, ac suspendet te in cruce, et lacerabunt volucres carnes tuas. 20. Exinde dies tertius natalitius Pharaonis erat: qui faciens grande convivium pueris suis, recordatus est inter epulas magistri pincernarum, et pistorum principis. 21. Restituitque alterum in locum suum, ut porrigeret ei poculum: 22. alterum suspendit in patibulo, ut conjectoris veritas probaretur. 23. Et tamen succedentibus prosperis, præpositus pincernarum oblitus est interpretis sui.

Vers. 1. 1. **DUO EUNUCHI.** — duo regii ministri et præfecti, etiamsi reipsa non essent eunuchi. Vide dicta cap. xxxix, vers. 1.

Vers. 2. 2. **NAM ALTER.** — q. d. Iratus est eis Pharaon: quia eorum, utpote præfectorum, peccatum subditis poterat esse scandalo et pravo exemplo. Hebræa non habent *et nam*.

Vers. 3. 3. **PRINCIPIS MILITUM.** — Putipharis, qui fuerat herus Josephi, cap. xxxix, vers. 20.

VINCTUS, — captivus: jam enim vinculis erat liber, ut patet cap. præced, vers. 22.

4. **ALIQUANTULUM TEMPORIS.** — puta annus unus, hoc enim significat hebraice ימים ימים *iamim*, id est dies in plurali, ut bene probat Franciscus Ribera in Amos iv, num. 8. Post hunc annum somniorum Joseph adhuc biennio, ut patet cap. seq. vers. 1, fuit in carcere: triennem ergo passus est carcerem. In hoc quoque fuit Joseph typus Christi: sicut enim Joseph, post triennium carceris, evectus est ad principatum: ita Christus, post tres dies passionis et mortis, gloriosus resurrexit: idem triduum Christi resurgentis significatur per

Trienna-
lis carcer
Josephi
significat
triduum
passionis
Christi.